

ΚΡΑΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ο ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΚΘΒΕ
ΚΡΑΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΝΩΣΗ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΘΕΑΤΡΩΝ

www.ntng.gr

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος

Νίκος Μακραντωνάκης

Αντιπρόεδρος

Σπύρος Παγιατάκης

Μέλη

Ρούλα Αλαβέρα

Ρήγας Αξελός

Τίτικα Βλαχοπούλου

Θανάσης Μπίντας

Γιάννης Χρυσούλης

Καλλιτεχνική Διεύθυνση

Νικήτας Τσακίρογλου

Αναπληρωτής Διευθυντής

Κωνσταντίνος Οικονόμου

Ο ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΣ

Γιώργου Θέμελη

Πρώτη παράσταση: Παρασκευή 24 Φεβρουαρίου 2006
Μικρό Θέατρο ΜΟΝΗΣ ΛΑΖΑΡΙΣΤΩΝ

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2005-2006

Γιώργου Θέμελη

Ο ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΣ

Σκηνοθεσία: ΓΛΥΚΕΡΙΑ ΚΑΛΑΪΤΖΗ
Σκηνικά-κοστούμια: ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΚΙΡΚΙΝΕ
Μουσική: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΑΡΑΜΗΣ
Επιμέλεια κίνησης: ΣΤΕΛΛΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ
Φωτισμοί: ΚΩΣΤΑΣ ΣΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟΣ

Βοηθός σκηνοθέτη: ΕΙΡΗΝΗ ΑΜΠΟΥΜΟΓΛΙ
Οργάνωση παραγωγής: ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΑΡΑΓΑΛΗ

Διανομή (με σειρά εμφάνισης):

Εκείνος ΜΑΝΟΣ ΖΑΧΑΡΑΚΟΣ
Η Άλλη ΙΩΑΝΝΑ ΠΑΓΙΑΤΑΚΗ
Εκείνη ΛΕΜΟΝΙΑ ΓΙΑΝΝΑΡΙΔΟΥ
Ο Επισκέπτης ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΩΤΣΟΣ

Το κείμενο της παράστασης δημοσιεύτηκε στο: Γιώργος Θέμελης, *Τρία θεατρικά έργα (Ταξίδι, Χάρτινος Θεατρίνος, Ο Επισκέπτης)*, Εταιρία Λογοτεχνών Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 2004.

5^η ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΣ Κ.Θ.Β.Ε.

6 ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΣ Κ.Θ.Β.Ε.

Ι. Παλιτάκη, Μ. Ζαχαράκος

M. Ζαχαράκος, I. Παυλάκη

Μ. Ζαχαράκος, Λ. Γιαννιρίδου

M. Ζαχαράκος, J. Κώτσος

Ι. Παυλάκης, Μ. Ζαχαράκος

Ι. Παλιτάκη, Α. Γιαννιρίδου, Μ. Ζαχαράκος

Τ. Κώτσος, Μ. Ζαχαράκος, Ι. Παλιτάκη

Λ. Γιανναρίδου, Ι. Παλιτάκη, Μ. Ζαχαράκος

Μια αναπάντεχη επίσκεψη,
Μια έκρηξη σαν αστραπή
Μου τυφλώνει τα μάτια, με παιδεύει
Να ξαναϊδω, να βγάλω άλλα μάτια

Γιώργος Θέμελης Εργογραφικό χρονολόγιο

- 1900 Στις 23 Αυγούστου γεννιέται στη Σάμο ο Γιώργος Θέμελης.
- 1923 Πρωτοεμφανίζεται στα γράμματα δημοσιεύοντας στο περιοδικό *Μηνιαία Επιθεώρησης της Σάμου* το ποίημα: *Βραδυνές ώρες*. Από τότε και μέχρι το θάνατό του, έργα του δημοσιεύονται σε διάφορα περιοδικά: *Νέα Εστία*, *Μακεδονικές Ημέρες*, *Χρονικά του Πειραματικού*, *Φιλολογικά Χρονικά*, *Κοκλίας*, *Νέα Πορεία*, *Ευθύνη* κλπ.
- 1925 Στις 19 Μαρτίου πτυχιούχος της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών.
- 1927 Νυμφεύεται τη Λεμονιά Ανταράκη, με την οποία αποκτά τρεις κόρες και δύο γιους.
- 1929 Εκδίδεται το πρώτο διήγημα: *Η δίψα* στον τόμο *Νέων Διηγηματογράφων Οι Θεότητες του Κοτύλου και άλλα διηγήματα*, του Α΄ λογοτεχνικού διαγωνισμού της *Νέας Εστίας*.
- 1930 Εγκαθίσταται στη Θεσσαλονίκη και διδάσκει σε διάφορα γυμνάσια της πόλης.
- 1933 Εκδίδεται η μελέτη του: *Η Διδασκαλία των Νέων Ελληνικών*.
- 1935 Διορίζεται καθηγητής στο Πειραματικό σχολείο του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.
- 1938 Εκδίδεται η μελέτη του: *Επίγραμμα και Μακεδόνες Επιγραμματοποιοί και ο Παραμυθένιος κόσμος* (12 μύθοι από τη Νεοελληνική μυθολογία). Εδώ ο ποιητής χρησιμοποιεί το ψευδώνυμο Γ. Αστερίου.
- 1945 Εκδίδεται η πρώτη του ποιητική συλλογή: *Γυμνό Παράθυρο*.
- 1947 Εκδίδεται η συλλογή: *Άνθρωποι και Πουλιά*.
- 1948 Εκδίδεται η συλλογή *Ο Γυρισμός* και το δοκίμιο *Ο Ύμνος εις την Ελευθερίαν*.
- 1949 Εκδίδεται η συλλογή: *Ωδή για να θυμόμαστε τους ήρωες* και η μελέτη του: *Η Διδασκαλία των Νέων Ελληνικών –Το πρόβλημα της ερμηνείας*.
- 1950 Εκδίδεται η συλλογή: *Ακολουθία*. Δημοσιεύεται στο περιοδικό *Νέα Εστία* το πρώτο του θεατρικό έργο: *Διδώ*.

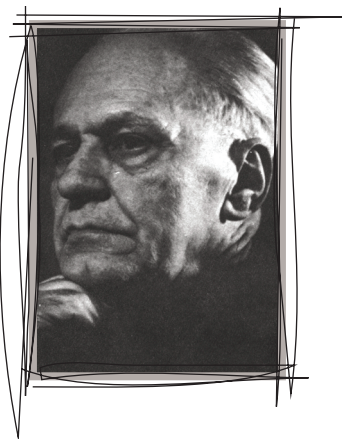
Το σπίτι του Γ. Θέμελη στην οδό Πολιορκητού 10. (Αντίγραφο υδατογραφίας που έχει φιλοτεκνηθεί από το γιο του ποιητή, Πέτρο Θέμελη).

Η ομάδα των «Μακεδονικών ημερών». Κάτω: Γ. Βαφόπουλος, Β. Τατάκης, Π. Σπανδωνίδης, Α. Παννόπουλος, Γ. Δέλλιος. Όρθιοι: Ι. Βαρβιτσιώτης, Άγνωστος, Γ. Θέμελης, Σ. Δούκας, Ν. Πεντζίκης, Σ. Ξεφλούδας.

Με τον Γ. Σεφέρη

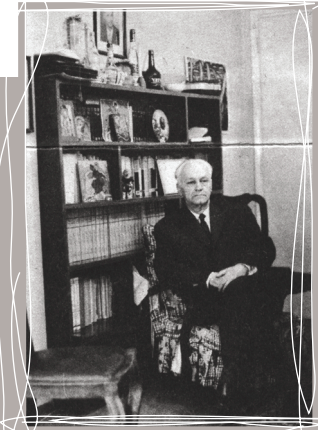

- 1953 Εκδίδεται η συλλογή: *Συνομιλίες* και στη Βασική Βιβλιοθήκη ο τόμος: *Προβελέγγιος - Δροσίνης - Πολέμης - Στρατήγης - Καμπάς* με δική του επιμέλεια.
- 1954 Εκδίδεται η μετάφραση του Αισχύλου *Προμηθεύς Δεσμώτης*, που ανέβηκε από το Κ.Θ.Β.Ε. το 1950, και στη Βασική Βιβλιοθήκη ο τόμος: *Νεοέλληνες Λυρικοί* με δική του επιμέλεια.
- 1955 Εκδίδεται η συλλογή: *Δενδρόκηπος* (Β΄ Κρατικό Βραβείο) και η μετάφραση Σοφοκλέους *Οιδίπους Τύραννος*.
- 1959 Εκδίδεται η συλλογή: *Το Πρόσωπο και το Είδωλο*.
- 1960 Εκδίδεται το δοκίμιο: *Το Κλειδί*.
- 1961 Εκδίδονται η συλλογή: *Φωτοσκιάσεις*, (Α΄ Κρατικό Βραβείο), η συλλογή: *Η Μόνα παίζει* και η μελέτη: *Ο Παπαδιαμάντης και ο κόσμος του*. Την ίδια χρονιά και ως το 1965 ορίζεται Γενικός Γραμματέας και Μέλος της Καλλιτεχνικής Επιτροπής του Κ.Θ.Β.Ε.
- 1963 Εκδίδεται η μελέτη: *Η Νεώτερη Ποίησή μας Α΄ και Β΄ κύκλος*.
- 1964 Εκδίδεται η μελέτη: *Η Εσχάτη Κρίσις*.
- 1965 Εκδίδεται η συλλογή: *Το δίκτυ των ψυχών*.
- 1966 Ανεβαίνει από το Κ.Θ.Β.Ε. το έργο του: *Ταξίδι*.
- 1967 Εκδίδεται η μελέτη: *Η Νεώτερη Ποίησή μας II –Γενικές απόψεις*.
- 1968 Εκδίδεται η συλλογή: *Έξοδος*. Ανεβαίνουν από το Κ.Θ.Β.Ε. οι μεταφράσεις των έργων: *Οι Δανειστές* του Στρίντμπεργκ, και *Κύκνειον Άσμα* του Τσέχοφ. Ποιήματα του στα ιταλικά, στον τόμο *Roesia*.
- 1969 Εκδίδεται ο Α΄ τόμος του συνολικού ποιητικού του έργου: *Ποιήματα I*, η μελέτη *Η Διδασκαλία των Νέων Ελληνικών Β΄ τόμος*, και δημοσιεύεται στη *Νέα Πορεία* το θεατρικό του έργο: *Ο Επισκέπτης*.
- 1970 Εκδίδεται ο Β΄ τόμος του συνολικού ποιητικού του έργου: *Ποιήματα II*, το δοκίμιο: *Η Ποίηση του Καβάφη*. Το Κ.Θ.Β.Ε. ανεβάζει τον *Επισκέπτη*.
- 1971 Εκδίδεται η συλλογή: *Ηλιοσκόπιο* και η μελέτη: *Ο Σολωμός ανάμεσά μας*. Επίσης ο τόμος *Ο ποιητής Γ. Θέμελης με κείμενα διαπρεπών Ελλήνων μελετητών του έργου του*.
- 1972 Εκδίδεται στα γαλλικά επιλογή από τα ποιήματα του: Georges Themelis, *Choix de Poèmes*, ed. Caractères Paris.

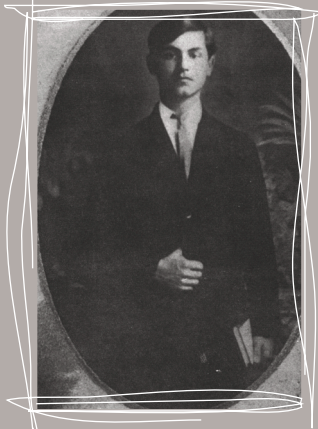

- 1973 Εκδίδονται οι συλλογές: *Περιστροφή, Ποίημα Περιστροφικό και Μετατοπιζόμενο, Η Ελεγεία του Αμετάθετου, Δενδρόκηπος II και Κήποι*.
- 1974 Εκδίδονται οι συλλογές: *Ars Poetica* και *Οίκος Εμπορίου*, ενώ από τις εκδόσεις *Caractères* εκδίδεται στα γαλλικά ανθολόγιο του με ποιήματα 33 Ελλήνων ποιητών με τίτλο *Chant de la Grèce*.
- 1975 Εκδίδεται η συλλογή: *Τα βιβλικά και η μετάφραση Μπωντλαίρ Τεχνητοί Παράδεισοι*.
- 1976 Εκδίδεται η μετάφραση Ρενέ Σαρ, *Ποιήματα*.
Στις 17 Απριλίου, Σάββατο του Λαζάρου, πεθαίνει ο Γιώργος Θέμελης. Μετά το θάνατό του εκδίδεται από τα παιδιά του η τελευταία ποιητική συλλογή του: *Το Περιστέρι και τα Επτά Αναστάσιμα Θαύματα*.
- 1986 Κυκλοφορεί ο τόμος *Ποιήματα I* (ανθολόγηση-επιλογή Ελένης Κιτσοπούλου-Θέμελη).
- 1991 Εκδίδεται το θεατρικό έργο: *Ο Χρεώστης* (εισαγωγή-επιμέλεια Μόνας Κιτσοπούλου).
- 1997 Κυκλοφορεί ο τόμος *Ποιήματα II* (ανθολόγηση-επιλογή Ελένης Κιτσοπούλου-Θέμελη).

Τετράδια Ευθύνης, ν. 38 (Πρόσωπο και είδωλο του Γ. Θέμελη), σσ. 257-258.

Στο σπίτι του

Σε νεαρή ηλικία

Ο Γ. Θέμελης με τους συντελεστές της παράστασης του Κ.Θ.Β.Ε. στην πρώτη ανάγνωση του έργου *Ο Επίσκεπτης*.

Ο Γιώργος Θέμελης για τον *Επισκέπτη*

Είναι πολύ δύσκολο να μιλήσει κανείς για το δικό του έργο, και νά 'ναι και υποχρεωμένος να το κάμει, εφόσον είναι ανέκδοτο, άγνωστο, για πρώτη φορά παρουσιασμένο στη σκηνή, και δεν είναι δυνατόν να μιλήσει γι' αυτό κάποιος άλλος.

Σ' αυτή τη δυσκολία έρχεται να προστεθεί και μία άλλη: το έργο ανήκει, κατά κάποιο τρόπο, στο λεγόμενο «Νέο Θέατρο», είναι μ' άλλα λόγια «μοντέρνο» για να χρησιμοποιήσω έναν όρο, που έχει περάσει στο λεξιλόγιο μας από καιρό, και κυρίως από την ποίηση. Μ' αυτόν καταλαβαίνουμε αμέσως ότι πρόκειται για κάτι, που ξεφεύγει από τους παλαιούς γνωστούς κανόνες της θεατρικής τέχνης, κάτι καινότροπο, και όχι μονάχα στη μορφή, δηλαδή στη σκηνική σύμβαση, αλλά από μέσα, από τον τρόπο που βλέπει ο συγγραφέας τη ζωή και τη μετασχηματίζει καλλιτεχνικά. Το καινότροπο της τεχνικής προέρχεται από το καινότροπο της αντιλήψεως του συγγραφέα για τον άνθρωπο και τα προβλήματά του. Και εδώ ακριβώς προκύπτει η δεύτερη δυσκολία.

Γιατί σε τέτοιου είδους έργα αυτό που θέλει να πει ο συγγραφέας δεν μπορεί εύκολα ν' απομωνωθεί από την έκφραση με μια αφαίρεση και να διατυπωθεί σαν ξεκάθαρο νόημα, όπως γίνεται με το παλαιότερο θέατρο. Αυτό, το νόημα ή το μήνυμα, είναι συνυφασμένο με την έκφραση, με τα λεγόμενα και δρώμενα στη σκηνή. Ο θεατής παρακολουθώντας προσεχτικά, με προσωπική συμμετοχή, προσλαμβάνει από την πορεία και την πλοκή του έργου και μαζί μ' αυτήν και το νόημα ή μάλλον νύξεις, που μπορούν να τον οδηγήσουν σε μια βαθύτερη κατανόηση.

Παρά ταύτα κάτι πρέπει να πω, να επισημάνω πιο πολύ μερικά σημεία για έναν προσανατολισμό του ενδιαφέροντος:

Ο Επισκέπτης δεν αποτελείται στα αισθήματα ή γενικότερα στην ψυχολογική υφή του ανθρώπου, ώστε να προκαλέσει συναισθηματικές ανταποκρίσεις. Αν και δε λείπουν κι αυτές ως ένα σημείο, ως εκεί που τα πρόσωπα του έργου στέκουν σαν άνθρωποι ζωντανοί, όπως πιστεύω, έχουν το μερτικό τους στο ανθρώπινο – χωρίς αυτό δε γίνεται τίποτα. Αλλ' αυτό είναι μια απαραίτητη κατάσταση μόνο. Τα πρόσωπα κινούνται μέσα σ' έναν άλλο χώρο, λίγο πέρα από τη συμβατική και λογική υφή των γεγονότων της καθημερινότητας. Δεν αποτελείται στα αισθήματα, αλλά στη συνείδηση. Αυτό τουλάχιστον επιδιώκει, να ανακινήσει συνειδησιακές καταστάσεις.

Η υπόθεση είναι απλή. Ο «Εκείνος», πρόσωπο ουδέτερο ως άνθρωπος, συζεί με την «Άλλη», ενώ η γυναίκα του η «Εκείνη» παραμερίζεται σιγά σιγά, πέφτει στην αφάνεια, καταντά μία μισοπεθαμένη. Ο «Εκείνος» και η «Άλλη» την αποτελειώνουν, για να μείνουν ανενόχλητοι. Όμως η «Εκείνη» εμφανίζεται από τον άλλο κόσμο για να κάμει έλεγχο ευθυνών. Κατόπιν στο τελευταίο μέρος παρουσιάζεται ο «Επισκέπτης», πρόσωπο αινιγματικό, και δίνει τη λύση.

Από τη σύντομη αυτή διαγραφή διαφαίνεται και η εσωτερική συνοχή του έργου, πίσω από τα απρόοπτα και «παράλογα» συνθετικά στοιχεία.

Μόνα Κιτσοπούλου

«Εγώ είμαι αυτός. Αυτός είναι ο άλλος»

Μια εξίσωση που αναζητά, και ίσως βρίσκει λύση, στα θεατρικά έργα του Γιώργου Θέμελη

Ο Γιώργος Θέμελης ασχολήθηκε και με το θέατρο, τον ενδιέφερε, το αγαπούσε πάρα πολύ.

Το 1950, στο περιοδικό *Νέα Εστία* δημοσιεύτηκε το πρώτο του θεατρικό έργο: *Διδώ, Το παιχνίδι του έρωτα και του θανάτου*, δράμα σε 7 εικόνες. Το 1966 παίχτηκε στο Κ.Θ.Β.Ε. το *Ταξίδι*. Θεατρικό έργο που ήρωές του είναι οι φιγούρες του Καραγκιόζη και είχε τον υπότιτλο: *Σκηνικό παιχνίδι*.

Το 1970 στο Κ.Θ.Β.Ε. ανέβηκε κι άλλο ένα έργο του ποιητή: *Ο Επισκέπτης*. Το ίδιο έργο είχε δημοσιευθεί το 1969 στο περιοδικό *Νέα Πορεία*. Το 1991 κυκλοφορεί σε βιβλίο το θεατρικό έργο: *Ο Χρεώστης*, με εισαγωγή και έκδοση δική μου. Το έργο αυτό βρέθηκε ανάμεσα στα αδημοσίευτα γραπτά του ποιητή, μετά το θάνατό του, το 1976. Πιστεύω, όπως αναφέρω και στην εισαγωγή του βιβλίου, πως γράφτηκε μεταξύ 1965 και 1968, πριν από τον *Επισκέπτη*, γιατί στο ποίημά του *Αναμονή*, που είναι δημοσιευμένο, μεταξύ της ποιητικής συλλογής *Το δίκτυ των ψυχών* (1965) και της ποιητικής συλλογής *Έξοδος* (1968) στον τόμο *Ποιήματα II*, (Θεσσαλονίκη 1970), περιέχονται πολλά στοιχεία από το θέμα και το φιλοσοφικό υπόστρωμα του θεατρικού αυτού έργου. Όπως οι στίχοι:

*Κάτι έχουμε κάμει, κάτι
Αγοράσαμε και δεν πληρώσαμε
Και μας χτυπούν την πόρτα
Ως νάμαστε ένοχοι πεθαίνουμε.*

Στα αδημοσίευτα έργα του Γιώργου Θέμελη βρέθηκαν άλλα τρία θεατρικά: *Το Είμαστε παίζουμε*, η κωμωδία *Χρύσανθος και Χρυσάνθη* και *Η Επιστροφή*, δράμα σε δύο πράξεις, με τον υπότιτλο *Nixi et quem dederat corsum Fortuna faregi*, από τον Βιργίλιο (Αιν. IV, 653).

Το έργο *Διδώ* θέμα του έχει τον Έρωτα σαν ουσιαστικό στοιχείο της υπόστασης του ανθρώπου. Ο Αινείας και η Διδώ, οι πρωταγωνιστές, δύο πρόσωπα ακέραια, αγωνίζονται να ενωθούν ερωτικά, αλλά χωρίς να προδώσουν τον εαυτό τους, το πρόσωπό τους και την κοινωνική τους υπόσταση. Η κοινωνία γύρω τους τούς καταπιέζει και εμποδίζει την ένωσή τους προβάλλοντας το καθήκον και την αποστολή τους.

Ο Αινείας ξεκίνησε με το καράβι από την Τροία μαζί με το γιο του Ίουλο. Έχει θεϊκή αποστολή να ιδρύσει μια καινούργια Τροία, τη Ρώμη. Η Διδώ ίδρυσε και διοικεί την Καρχηδόνα, είναι η βασίλισσα, και δικάζεται κι αυτή ανάμεσα στον έρωτα και τη βασι-

*Δεν κρύβεται
και δε σκεπάζεται*

*Τίποτα. είναι
ένας καθρέφτης*

*Και μας βλέπει,
καθρεφτιζόμαστε.*

*Είδηλα είμαστε,
ινδάρματα αγαπητά.*

λική ιδιότητά της. Δύο ήρωες μυθικοί. Όμως ο ποιητής φορά τη μεταμφίεση των δύο ηρώων για να πει βιογραφικά, δικά του πράγματα. Γίνεται ο Αινείας και η Διδώ. Το αντρικό και το γυναικείο στοιχείο, που τον απασχολεί και μέσα στην ποίησή του. Η πάλη αρσενικού και θηλυκού είναι ο πυρήνας του θεατρικού αυτού έργου. Προφητείες, όνειρα και μαγικές επεμβάσεις υπάρχουν στην ατμόσφαιρά του μαζί με τον άνεμο και την τρικυμία. Όλα αυτά χωρίζουν, σμίγουν και απομακρύνουν το ζευγάρι.

*Ζούμε, ταξιδεύουμε, πεθαίνουμε.
Η συνάντησή μας προϋπολογισμένη.
Βρεθήκαμε άξαφνα όμοιοι και δικοί.
Εμείς οι πρώην άγνωστοι και ξένοι.*

Τζογαδόρος ο ποιητής λέει:

*...Τραπουλόχαρτα
Εμείς οι άνθρωποι αντρείκελα.
Μας παίζει ίσως κάποιος θεός
Και σκοτώνει την ώρα του.
...Μες στην απόλυτη ερημιά του.*

Μέσα στον έρωτα των ανθρώπων παρών και ο Θεός του Θέμελη. Τα λόγια του θεατρικού έργου γίνονται στίχοι στην ποίησή του, άντρα-γυναίκα-Θεό-τύχη.

*Παίζοντας με τραπουλόχαρτα είναι σαν να ξιφουλκείς.
Να σκοτώσεις τ' ανδρείκελα που παίζουν.
Αυτός ο βασιλιάς ήταν κάποτε άντρας.
Αυτή η βασίλισσα ήταν κάποτε γυναίκα.
Κι αυτός ο φάντης παιδί, που το περίμεναν τα χελιδόνια.*

Αλλά τα χρόνια πέρασαν, και τώρα στα 1950 στο βάθος της παλληκαρίσιας του χαράς υπάρχει βαθειά θλίψη (Φ. Γκ. Λόρκα, *Θρήνος για τον Ιγνάθιο Σάντσειθ Μεχίας*), για την ερωτική και οικογενειακή περιπέτεια του Αινεία και του ποιητή. Δεν το διέπει πια η αισιοδοξία και χαρά της ζωής όπως στα 1929, όταν στη *Νέα Εστία*, Vol. 5, Nr 58, 15-5-26 P684, δημοσίευσε το ποίημα *Συντρόφισσα*.

*Πανώρια μου συντρόφισσα, το χαμόγελό σου γλυκό
μες στην καρδούλα, απαλό, σαν φως αργοσταλάζει.
...Το μονοπάτι αντάμα μεις χειροπιαστό το αγκαθερό
γελάμενοι ανεβαίνουμε και στέρεα το πατούμε.*

Και για τη νεογέννητη κόρη του έγραψε το ποίημα *Παιδούλα μου*, που δημοσιεύτηκε μαζί με το προηγούμενο στη *Νέα Εστία*:

*Νιοβλάσταρο των σπλάχνων μου, δροσόπλαστη παιδούλα
σκύβω να πιω απ' τα μάτια σου την άδολη δροσούλα.*

Ο ποιητής ήταν τότε πολύ νέος και ανυποψίαστος. Αργότερα γράφει:

*ΕΥΑ: Δεν υπάρχει εγώ και εσύ, γυναίκα και άντρας
... Κι αυτή εδώ η φτερούγα του μαρτυρίου
Αυτό το σχήμα της δοκιμασίας με τις εφτά πληγές σου μοιάζει πολύ.*

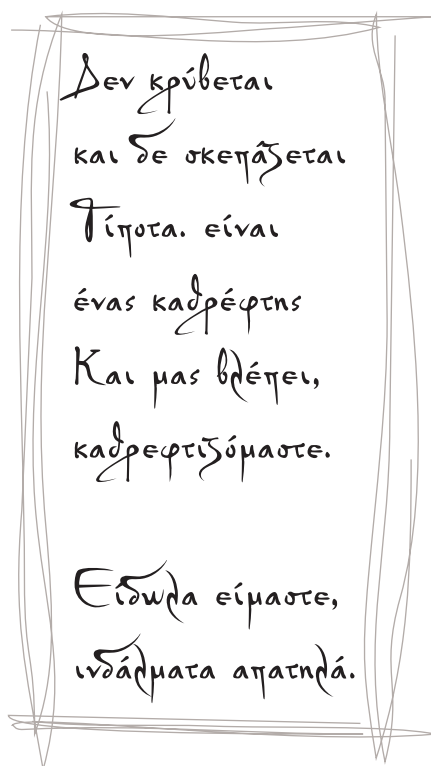
Το θεατρικό έργο *Διδώ* περιέχει πολλά αυτοβιογραφικά στοιχεία. Η μεταμφίεση, η μάσκα είναι φανερή. Τα δύο μυθικά πρόσωπα, η *Διδώ* και ο *Αινείας* ζουν τον έρωτα του ποιητή με τη γυναίκα του. Τα ερωτήματα γι' αυτόν τον έρωτα που προσπαθεί να ενώσει δύο ακέραιες, συγκρουόμενες προσωπικότητες και που οδηγεί στη φυγή και στο θάνατο είναι η ίδια η ζωή του ποιητή πίσω από τη μάσκα και τη μεταμφίεση. Στο ποίημά του *Αδάμ και Εύα* υπάρχει η ίδια αντιπαράθεση, τα ίδια αδιέξοδα. Και στα πρόσωπα της *Βίβλου* συμβαίνουν τα ίδια πράγματα. Κάθε προσπάθεια για ένωση είναι αδύνατη. Ο *Αινείας* στέλνει γράμμα στην αγαπημένη του *Διδώ* την ώρα που το πλοίο του ξεκινά και η φυγή του έχει πραγματοποιηθεί.

*Αγαπητή μου,
Γνωρίσαμε την ερημία ο ένας του άλλου
Μάθαμε να βλέπουμε και να μιλούμε.
Μάθαμε να σωπαίνουμε. Μένουμε ακέραιοι.
Χαίρε.*

Οι δύο πρωταγωνιστές θα μείνουν ακέραιοι μέσα στην προσωπικότητά τους και η «ερημία» και η «σιωπή» θα τους σκεπάσουν. Τη φυγή και το θάνατο, αυτά θα διαλέξουν και θα είναι το τέλος του Έρωτα. Έγινε ένας σκληρός αγώνας ανάμεσα στους δύο ερωτευμένους για να μην χαθεί η ύπαρξη του καθένα χωριστά αλλά και για να πραγματοποιηθεί ο έρωτάς τους, να υπάρξουν οι δύο σε ένα, για να συμβεί η πολυπόθητη ένωσή τους, που ματαιώθηκε τελικά.

«Μεταμφίεση» είναι ένα ποίημα του Θέμελη:

*Πολυτελή στολίδια μās ταιριάζουν
Να φαινόμαστε, πορφύρα και βύσσος
Φτιασίδι και άρωμα, να γενούμε ωραίοι
Ο έρωτας βάζει τα καλά του, στολίζεται
Μεταμφίεση, εμφάνιση στα φώτα μιας γιορτής.*

Το *Ταξίδι* είναι ένα θεατρικό έργο που έχει για ήρωές του τις φιγούρες του Καραγκιόζη. Στο φωτοτυπημένο αντίγραφο του έργου που παίχτηκε στο Κ.Θ.Β.Ε. το 1966 υπάρχει μια εισαγωγή του ποιητή, ένα «Σημείωμα», όπως το τιτλοφορεί:

[...] Ο Καραγκιόζης, έτσι όπως είναι στον ιδιαίτερο και γνήσιο ευατό του, είναι τύπος αντικοινωνικός. Για να ζήσει, αναγκάζεται να υποκλέπτει μια οποιαδήποτε όψη, να υποδύεται ένα οποιοδήποτε καθιερωμένο πρόσωπο: γίνεται γιατρός, μάγειρας, μαμή, ακόμα και φάντασμα, αλλά πάντα αποτυχαίνει, γιατί του είναι αδύνατο να υποκαταστήσει το έντονο εγώ του με οποιοδήποτε συμβατικό σχήμα. Είναι πάντα ένας ναυαγός, που επιστρέφει πίσω στον εαυτό του. Και στο *Ταξίδι* ο Καραγκιόζης επιχειρεί ένα ταξίδι τολμηρότερο ίσως και πιο επικίνδυνο, και φυσικά ναυαγεί, όπως πάντα, αλλά και σώζεται... Ο Καραγκιόζης μεταμφιέζεται. Φορά τη μάσκα του Σιορ Διονύσιου, δηλαδή του χαριτόβρυτου εραστή, για να παντρευτεί την ωραία Βεζυροπούλα. Ο ποιητής μεταμφιεσμένος είναι και πάλι ο ήρωας του ερωτικού αυτού έργου. Το άλλο πρόσωπο, της γυναίκας, είναι μια όμορφη ερωτευμένη γλυκιά κοπέλα, λιγάκι πονηρή και αθώα. Η κωμωδία ή το δράμα αφορά το αντρικό πρόσωπο.

Ο Καραγκιόζης μεταμφιεσμένος και ερωτευμένος υποφέρει αφάνταστα. Έχει χάσει τον ευατό του, έχει γίνει άλλο πρόσωπο, για να μπορέσει να πλησιάσει και να ενωθεί με την αγαπημένη του.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Να, αποφάσισα ν' αλλάξω λιγάκι αέρα, γιατί τώρα τελευταία... Βαριέστησα δω μέσα, ούλο τα ίδια και τα ίδια... Είπα να σουλουπωθώ λιγάκι μέσα σε κάποιο ρούχο. Ξένο.

Το ξένο ρούχο τον κάνει κάποιο άλλο πρόσωπο, αλλά η μεταμφίεση τον πιέζει, τον πνίγει:

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Άρχισαν να με στενεύουν τα γοβάκια του Νιόνιου, η γραβάτα, η βελάδα σαν στενός κορσές... Καλά, ας πούμε ότι τον στέλνουμε στον αγύριστο, καλά! Αμ εγώ, δηλαδή ο απατούλης μου, τι θα γίνω; Θα μείνω δηλαδή στον αιώνα τον άπαντα εκείνος, ο άλλος; Θα σβύσω, θα χαντακωθώ κάτω από ένα ξένο ρούχο, μια μουτσούνα;... Α, όχι, ποτέ των ποτών. Δεν θέλω, δεν μπορώ να χαθώ...

Το αστείο, το παιχνίδι, η κωμωδία αποκτά δραματικές προεκτάσεις. Για τον έρωτα κινδυνεύει να χαθεί η ακεραιότητα του προσώπου του ήρωα, του ποιητή, η διαιτερότητά του. Η μεταμφίεση, η μάσκα θα πάρει τη θέση του αληθινού και ξεχωριστού προσώπου και του πιο ασήμαντου ακόμα ανθρώπου, του καθένα μας. Ο φτωχός, πεινασμένος, γυμνός και χωρίς τίποτα δικό του Καραγκιόζης έχει μέσα του την περηφάνεια του ξεχωριστού, του ανεπανάληπτου, του αληθινού προσώπου. Δεν θ' αλλάξει ούτε για τον έρωτα της όμορφης Βεζυροπούλας. Θέλει κι αυτός να βρεθεί ολόκληρος μέσα στην αγάπη του.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Πήγαινα τάχα στην Αμέρিকা να γίνω άνθρωπος, άλλος άνθρωπος σάματος και δεν ήμουνα κι εγώ άνθρωπος... Κι εγώ, που δεν μου καίγεται καρφή για τίποτα, πρώτη μου φορά φοβήθηκα... Σα να ήτανε να πεθάνω.

Ο ποιητής και θεατρικός συγγραφέας του έργου *Ταξίδι* πιστεύει στη μοναδικότητα του προσώπου του καθενός μας χωριστά. Παλεύει σ' ολόκληρη τη ζωή του για τον κάθε ξεχωριστό άνθρωπο. Με εντυπωσιάζει και στα ποιήματά του και στα θεατρικά του έργα, αυτή η περηφάνεια του για τον άνθρωπο και για το πρόσωπό του το ξεχωριστό. Θεωρώ αυτή τη στάση του το χαρακτηριστικότερο και το πιο λαμπερό σημείο του συγγραφέα και του ποιητή.

Ο *Επισκέπτης* είναι ένα έργο καθαρά βιογραφικό. Πρωταγωνιστής είναι ο ίδιος, ένας συγγραφέας που προσπαθεί να γράψει την αυτοβιογραφία του και δεν τα καταφέρνει, γιατί σ' αυτήν υπάρχουν πολλά χάσματα, όπως στους τοίχους του σπιτιού του και στη μνήμη του. Εκείνη η άρρωστη γυναίκα του, και η Άλλη: ο άλλος έρωτας της ζωής του. Η Άλλη επιμένει και απαιτεί: Εκείνος πρέπει πια να διαλέξει εκείνη ή τη γυναίκα του, αλλά Εκείνος, εγωιστής και αναποφάσιτος, δεν κάνει, ούτε έκανε ποτέ καμιά αποφασιστική κίνηση. Αφήνει τις δύο γυναίκες της ζωής του να ζουν μαζί του μια ζωή μετέωρη και δύσκολη. Τα γραφτά του συγγραφέα είναι ένας χάρτινος πύργος που εμποδίζουν Εκείνον και την Άλλη να ενωθούν πραγματικά. Η ερωτευμένη γυναίκα σκίζει και πετά τα γραμμένα χαρτιά για να μπορέσει να τον πλησιάσει. Θέλει να σκοτώσουν μαζί Εκείνη, την άρρωστη νεκροζώντανη, μισοσκοτωμένη από τους δυο τους. Είναι νέα, ωραία, αγαπά, έχει τη δύναμη. Κι αυτός πρέπει να τη βοηθήσει. Τα πρόσωπα του έργου είναι υπαρκτά. Είναι η ζωή του συγγραφέα ανάμεσα στις δύο γυναίκες της ζωής του. Το θέμα του έρωτα βρίσκεται στο προσκήνιο. Ο αγώνας των δύο γυναικών για την κατάκτηση εκείνου υπήρξε. Η δολοφονία ή όχι εκείνης είναι η μεταμφίεση. Είναι η πραγματικότητα σπρωγμένη στα άκρα, ίδια και διαφορετική. Ο συγγραφέας παρουσιάζεται στο έργο σαν ένας άνθρωπος αναποφάσιτος, αδρανής, ανίκανος να πράξει ή να διαλέξει, ακόμα και να αισθανθεί.

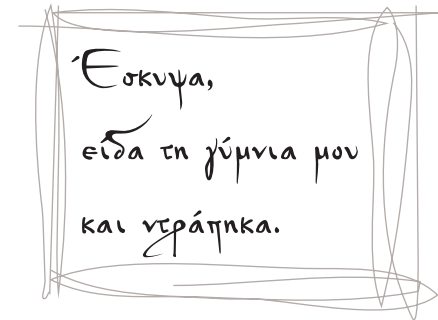
Στο ποίημα *Πέτρινη κατατομή* διαβάζουμε:

*Ποια χέρια μπορούν ν' αγγίξουν τα χέρια μου,
Αλλότρια χέρια, ξένα, αλλότρια σώματα.*

Φτερά πουλιών ή δέρματα ζώων.

*Τα χέρια μου τ' αλλοτινά, τα παιδεμένα
Από πικρούς, άδειους ανέμους.*

Τώρα που μ' έχει κλείσει από παντού.

*Σα μια θαμπή νεφέλη, η Απουσία.
Καμιά αγάπη, καμιά σταύρωση.*

*Ποιες εκπλήξεις μπορούν να πλήξουν
Τ' άφεγγα μάτια μου και τα στεγνά.*

*Τα χείλη που κόπηκαν πάνω στα χείλη μου,
Το κομμένο ψωμί, το μυρισμένο ρόδο,
Φύλλα νεκρά και κρύσταλλα του ήλιου.*

Καταρρέουν μες απ' την πέτρινη κατατομή μου.

Η απουσία έχει κυριέψει τον ποιητή που έγινε από πέτρα, με τις αισθήσεις όλες του χαμένες. Τα αισθήματα, οι τύψεις, οι μεταμέλειες που γέμιζαν την ποίησή του, όλα χάθηκαν. Μια τρομερή στιγμή, μια θανάσιμη αμαρτία η «πέτρινη κατατομή του». Η Άλλη: μια ζωντανή ερωτευμένη ψυχή θα τον σώσει, θα τον επαναφέρει στη ζωή. Θα πάρει πάνω της όλα τα εγκλήματα του και το φοβερότερο, την απάθειά του, με αυταπάρνηση γιατί «πολύ αγάπησε». Τώρα είναι ένας νεκροζώντανος, αλλά η Άλλη θα αγωνιστεί για συγχώρεση και ζωή μαζί του.

*Η ΑΛΛΗ: Έλεος. Δεν γίνεται να τον αφήσετε ήσυχο και να τα βάλετε με μένα;
ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΣ: (Ο Θεός ή ο απεσταλμένος του) Τι θα μπορούσατε να κάνετε γι' αυτόν;
Η ΑΛΛΗ: Οτιδήποτε, το παν.
ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΣ: Ως που θα μπορούσατε να φτάσετε...
Η ΑΛΛΗ: Ως εκεί που δεν έχει πιο πέρα... Και ως το έγκλημα... Ως το θάνατο. Τι του χρειάζεται, πέστε μου.
ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΣ: Αγάπη.
Η ΑΛΛΗ: Του την έδωσα όλη.
ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΣ: Και η δική του χρειάζεται...*

Βιογραφικό έργο *Ο Επισκέπτης*, με τη διάφανη μεταμπίηση του ονειρικού και του συμβολικού.

Ανάμεσα στα αδημοσίευτα και άπαικτα θεατρικά έργα του Γιώργου Θέμελη υπάρχει και η κωμωδία *Χρυσάνθος και Χρυσάνθη*. Ο έρωτας και η σχέση με το άλλο πρόσωπο είναι κι εδώ το κυρίαρχο θέμα. Ο θεατρικός συγγραφέας και ποιητής δεν στερεί τον άλλο ή την άλλη από την προσωπικότητά του, που μοιάζει με τη δική του και συγκρό-
ως διαφέρει. Έχουν τα ίδια ερωτήματα, τις ίδιες ανάγκες, τη δραματική τους προσωπι-
κότητα που μπορεί να είναι και κωμική.

Ένα νιόπαντρο ζευγάρι, ξυπνά σ' ένα δωμάτιο και δεν αναγνωρίζει ο ένας τον άλλο.

ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ: Έχεις αγάπη μου, πολύ γαλάζιο μέσα στα μάτια σου.

ΧΡΥΣΑΝΘΗ: Τι γαλάζιο;

ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ: Πολύ γαλάζιο ουρανό.

ΧΡΥΣΑΝΘΗ: (Κοιτάζεται ανήσυχη στον καθρέφτη) Δεν με είδες λοιπόν ποτέ, δεν με ξέρεις!

ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ: Έβρεχε τότε, έβρεχε πολύ μέσα στα μάτια σου.

Μια ρόδινη, μια φωτεινή βροχή κι έπεφταν όλα τ'άστρα απάνω σου. Όλα τα φώτα τ' ουρανού. Κι έμεινες εκεί, μες στ' όνειρο.

ΧΡΥΣΑΝΘΗ: Θεέ μου, τι θα γίνω!... Αχ τυφλώθηκα τόσο καιρό και δεν έβλεπα.

ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ: Μου κρυβόσουν τόσα χρόνια πίσω από άστρα και βροχές. Άλλη αγάπησα, άλλη παντρεύτηκα... Μια άγνωστη, μια ξένη... Που δεν ξέρω ούτε με ξέρει. Μπορείς να γίνεις μια καλή νοικοκυρά.

...Μου χρειάζεσαι, βούρτσισέ με καλά!... Τα παπούτσια μου...

Το όνειρο του έρωτα και η πραγματικότητα διαφέρουν. Το είναι και το φαίνεσθαι αποκαλύπτονται μετά την τελετή. Ο ποιητής έζησε κι αυτή την πραγματικότητα και δεν άντεξε ούτε αυτός, ούτε η Χρυσάνθη. Πικρή κωμωδία το θεατρικό αυτό έργο. Και η μεταμφίεση είναι ελάχιστη.

Το έργο *Είμαστε παίζουμε*, με υπότιτλο *Χάρτινοι θεατρίνοι* είναι ένα μονόπρακτο με πρόλογο. Οι ήρωές του είναι οι φιγούρες του Καραγκιόζη, όπως και στο *Ταξίδι*. Επί σκηνης, όμως, εμφανίζεται και ο Καραγκιοζοπαίκτης με τους δύο βοηθούς του. Επίσης κι ένας Αρλεκίνος, στη θέση του Θεού, νομίζω. Αφού παίζουμε, εμείς, οι χάρτινοι θεατρίνοι, είμαστε, υπάρχουμε. Όμως «ό,τι και να κάνουμε δεν γλιτώνουμε». Μια ξαφνική ανεμοθύελλα μας καταστρέφει όλους. Κάποιοι από μας προσπαθούν ν' αντισταθούν, ο Μεγαλέξανδρος, ο Μπαρμπαγιώργος. Μάταια. Τους παρασέρνει τελικά όλους η θύελλα, τους διαμελίζει. Κεφάλια σκόρπια, μέλη στο χώμα. Ο Αρλεκίνος σκουπίζει τα χάρτινα απομεινάρια και γελά ειρωνικά. Πριν το θάνατό τους τα πρόσωπα γνωρίζονται μεταξύ τους, αναπτύσσουν σχέσεις, αισθήματα, αισθήσεις. Τα παιδιά πάνε σχολείο. Κοιτάζονται, μιλάνε, ακούνε, ερωτεύονται. Ανακαλύπτουν το χορό, τις έννοιες, το φως. Χορεύουν, τραγουδούν. Η ανδρεία, η φιλανθρωπία, τα ερωτηματικά έχουν όλα τη θέση τους στον κόσμο των χάρτινων θεατρίνων. Ο Αρλεκίνος, άγνωστη, φευγαλέα φιγούρα, πίσω απ' όλους και όλα καγχάζει. Υπάρχουν γι' αυτόν διάφορες εξηγήσεις: ίσως είναι καπνός, κουρνιαχτός. Οπτασία. Μπαμπεσιά. Τσαρλατάνος. Στάχτη στα μάτια. Μέσα σ' όλα κι ο έρωτας.

ΒΕΖΥΡΟΠΟΥΛΑ: Νιόνιο μου.

ΣΙΟΡ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ: Τζογούλα μου.

ΒΕΖΥΡΟΠΟΥΛΑ: Αχ, βρεθήκαμε, βρεθήκαμε.

ΣΙΟΡ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ: Μάτια μου.

ΒΕΖΥΡΟΠΟΥΛΑ: Φως μου.

ΣΙΟΡ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ: ...Τι είμαστε. Ποιος το ξέρει και ποιος μπορεί να μας το πει;

Έρωτας απλός. Ερωτευόμαστε, υπάρχουμε κι ας είμαστε χάρτινοι θεατρίνοι. Ερωτευόμαστε - είμαστε - παίζουμε. Βιογραφία - μάσκα - μεταμφίεση.

Με τον *Χρεώστη* και το θεατρικό έργο *Επιστροφή* ο Θέμελης ξεπερνά τον κύκλο του έρωτα και μπαίνει σε μια άλλη ενότητα. Η ενοχή, η φυγή, η επιστροφή και ο θάνατος κυριαρχούν στα δύο αυτά έργα.

Ο έρωτας είναι κυρίαρχος στα προηγούμενα έργα που αναφέραμε. Στο παγκόσμιο θέατρο ο έρωτας είναι ένα από τα βασικά του θέματα. Όμως ποιος έρωτας, ποιο είδος έρωτα κυριαρχεί στα θεατρικά έργα του Γιώργου Θέμελη; Ο έρωτας του ακέрайου ανθρώπου με το σώμα και ολόκληρη την υπόστασή του, με μια γυναίκα που είναι κι αυτή ένας ακέрайος άνθρωπος, ισότιμος με τον άντρα. Το ζευγάρι αυτό είναι πάντα ερωτευμένο και αντίπαλο. Οι ήρωες αγωνίζονται με πάθος να ενωθούν μέσα στις αντιθέσεις που υπάρχουν μέσα τους και γύρω τους, στον κοινωνικό περίγυρο. Αναζητούν την ένωση με τον άλλο, χωρίς να θυσιάσουν τον ακέрайο εαυτό τους, χωρίς να εγκαταλείψουν το πρόσωπό τους. Αυτό όμως είναι ανέφικτο και οδηγεί στην αποτυχία του έρωτα. Στο ποίημα του Γιώργου Θέμελη *Μάταια πράγματα* διαβάζουμε:

*Γιατί, Θεέ μου, να μην μπορούμε
Να βρεθούμε ολόκληροι μες στην αγάπη,
Να πρέπει να γίνουμε όνειρα
... Όνειρα, διάφανα φαντάσματα γυμνά.*

Κανείς δεν ακούει φαντάσματα γυμνά.

Και στο ποίημα *Θυρόφυλλα*:

*Είμαστε άλλοι, τόσο άλλοι
Μες στο πλησίασμα, όπως
Θυρόφυλλα που γέρνουν το ένα στο άλλο,
Σμίγουν, αλληλοσπαράζονται, σφαλούν,
Μοιράζονται τον ύπνο, το φιλί, στα δυο,
Χωρίζοντας τα κόκκαλά τους,
Μες στο σπαραχτικό τριζοβόλημα, στη σιωπή.
Είμαστε τόσο άλλοι μες στο πλησίασμα.*

Είναι μια σύγχρονη θέση για τον έρωτα. Είναι τα σημερινά ερωτήματα, όταν η υπόσταση του καθενός μας είναι τόσο έντονη και πολλές φορές τόσο υπερτροφική.

Ο Αμερικανός θεατρικός συγγραφέας Τένεσι Ουίλιαμς είναι ένας ποιητής. Έργο καθαρά ποιητικό είναι το θέατρό του. Έχει για βασικό θέμα τον έρωτα. Έναν βασανιστικό σαρκικό έρωτα για κάποιον άντρα ή γυναίκα. Ο συγγραφέας υποδύεται και τα δύο πρόσωπα, αρσενικό και θηλυκό, γιατί τα φύλα συγχέονται στα έργα του. Πίσω απ' όλα κυριαρχεί η φυγή, πάντα εφιαλτική, πάντα με προσδοκίες αλλαγής. Το θεατρικό του έργο *Ο γυάλινος κόσμος* είναι βιογραφικό. Ο ήρωας φεύγει από έναν μίζερο περίγυρο, εγκαταλείπει τη μισότρελη μητέρα του και την ανάπηρη αδελφή του, για να ζήσει τη ζωή του και να βρει τον έρωτα. Η φυγή αυτή θα κυριαρχεί σ' ολόκληρο το μετέπειτα βίο του. Οι έρωτές του θα είναι ατελείς και μάταιοι, με διάφορα παράξενα όντα που τον τριγυρίζουν. Η ποίηση και το συναίσθημα θα πλημμυρίζουν με μαγεία τους έρωτές του. Η μεταμφίεσή του θα είναι πάντα διπλή. Θα είναι το αντρικό και το γυναικείο πρόσωπο του έργου του. Έτσι τα περισσότερα θεατρικά του είναι βιογραφία των ερώτων του. Κι η φυγή πάντα θα τον βασανίζει και θα παραδίνεται σ' αυτήν εγκαταλείποντας τον έρωτα.

Ο θεατρικός συγγραφέας και ποιητής Γιώργος Θέμελης επιμένει ότι η συνείδηση είναι το πεδίο της ύπαρξης όλων των θεατρικών ηρώων του.

Μόνα Κιτσοπούλου, «'Εγώ είμαι αυτός. Αυτός είναι ο άλλος' Μια εξίσωση που αναζητά, και ίσως βρίσκει λύση, στα θεατρικά έργα του Γιώργου Θέμελη» στο: *Τετράδια Ευθύνης*, «Πρόσωπο και Είδωλο του Γ. Θέμελη», τ. 38, σσ. 102-112.

Ελένη Κιτσοπούλου
Γιώργος Θέμελης, Η εκδοχή του θανάτου

Αν επεξεργαστούμε δραματουργικά την ποίηση του Γιώργου Θέμελη, θα ανακαλύψουμε εκτός από τα δύο πρόσωπα —εγώ και ο άλλος— που κυριαρχούν, ένα ακόμη πρόσωπο εξίσου σημαντικό. Είναι το αναπόσπαστο πρόσωπο του θανάτου, που συνοδεύει πάντα «το εγώ και ο άλλος». Ακόμη θα επισημάνουμε, πως το πρόσωπο του θανάτου είναι κι αυτό δισυπόστατο. Υπάρχει λοιπόν ένα πρόσωπο λειψό του καθημερινού θανάτου ευτελές και κοινό:

του καθημερινού θανάτου η δυσωδία

*Κι ο θάνατος, ο θάνατος έγινε πράγμα,
Φτηνή πραμμάρια και πουλιέται*

*Όσοι νεκροί, τόσοι
Λειψοί κομμένοι θάνατοι.*

Και το άλλο πρόσωπο του θανάτου, που είναι ο μέγας θάνατος. Ένα πρόσωπο πολύ ψηλά στην κλίμακα των αξιών του ποιητή μας, ένας θάνατος που βρίσκεται στην πρώτη σειρά των υποστάσεων. Είναι στο ανάστημα της ψυχής και του σώματος. Βρίσκεται στην ίδια γραμμή και με τον ίδιο το θεό, ταυτίζεται ίσως μαζί του:

*Αν είσαι αέρας σήκωσέ με
Αν είσαι φως πυρπόλησέ με
Αν είσαι θάνατος θανάτωσέ με*

(Μιλώ καθώς μιλούν οι ερωτευμένοι)

Ψάχνει για το θεό και θέλει να τον γνωρίσει και να ενωθεί μαζί του, ακόμα κι αν ο θεός είναι θάνατος, τον δέχεται και γίνεται ένα μαζί του. Ερωτικό κάλεσμα και συνάφεια με το θεό ζητά εδώ ο ποιητής, ή με το θάνατο:

Αν χάσουμε την ψυχή μας, τι θα γίνουμε

*Χωρίς ψυχή τι πράγμα
Θα παραδώσουμε στο θάνατο
Αντί για την ψυχή, με τι πρόσωπο
Θα τον υποδεχθούμε δίχως πρόσωπο*

Για να υπάρξει λοιπόν η ένωση του ανθρώπου με το θεό, αλλά και με το θάνατο, πρέπει να υπάρξει και η ακεραιότητα του ανθρώπου, ψυχή-σώμα, και ο άνθρωπος ο ακέρατος μπορεί να έχει σχέση και συμφύια μόνο με το μέγα θάνατο. Αυτός ο μέγας θάνατος κυριαρχεί και δυναστεύει. Ο ποιητής φτάνει να πλάσει αυτή την υπόσταση του θανάτου, αφού διανύσει δρόμο πολύ μέσα στην ποίησή του. Αν αρχίσουμε από την αρχή αρχή, από την πρώτη του ποιητική συλλογή το *Γυμνό παράθυρο*, θα συναντήσουμε έναν διαφορετικό θάνατο. Ο ποιητής είναι πολύ γήινος ακόμα, είναι προσκολλημένος στα πράγματα και στο φυσικό κόσμο γύρω του. Βέβαια είναι ένα εξαιρετικό άτομο, με ένα βαθύ τραύμα μέσα του, που του οξύνει όλες τις αισθήσεις και ειδικότερα την όραση. Η ματιά του διεισδύει και φτάνει σε βάθος, στο καθετί που τον περιβάλλει. Έχει ήδη μια δικιά του όραση ξεχωριστή και μοναδική, δεν είναι όμως ακόμα εκείνο το εξαιρετικό μάτι, που βλέπουμε στο ποίημα *Περιστροφή*, ποίημα περιστροφικό και μετατοπιζόμενο, το μοναδικό εκείνο μάτι που μπαίνει μέσα στην ουσία του φωτός, τη δημιουργία του:

*Τί ξέρουμε να πούμε για τα μάτια,
Για την
καταγωγή τους και τη λάμψη τους. Τ' άνοιξε
τάχα το φως να βλέπεται κ' είναι παιδιά του
και καθρέφτες του, αντανακλώντας το επάνω
στα πράγματα,
Κι αλλιώς τα λεν «Φεγγιά»
από το «Φέγγω», «Φεγγοβόλημα»
'Η μην
τα μάτια γέννησαν το φως να βλέπουν κ' είναι
τέκνο τους, αίμα απ' το αίμα τους
Και το φωνάζουν: «Μάτια μου»
«Φως μου», «Φως των ματιών μου».*

Ο θάνατος από το *Γυμνό παράθυρο* μέχρι το *Δενδρόκηπο* είναι ένας θάνατος μέσα στη φύση των πραγμάτων, μέσα στη φυσιολογική πυκνότητα και ύπαρξη του αισθητού κόσμου:

*Καρδιά φορτωμένη αγάπη και θάνατο
Αναπαύονται όσοι περπάτησαν πεθαμένοι
Τα πουλιά...
Μηνύματα ουρανού χαϊδεμένα παιδιά του θανάτου
Θα γυμνωθούν τα δέντρα και θα πεθάνουν...*

*Τι να πούμε:
τάπαμε όρα,
Τα χέρια μας δεν
έχουν τι να πουν.
Τα χέρια μας δεν
έχουν τι να κάνουν,
Τα κάναμε όρα:
τι να κάνουμε.
Πήγαμε ταντού,
γυρίσαμε τίσου,
Τα μάτια μας δεν
έχουν τι να δουν.*

*Οι πράξεις μας
σωριάστηκαν η μια
πάνω στην άλλη.*

Πρόκειται για έναν θάνατο λυρικό, γεμάτο συναίσθημα και ζωντανή ζωή. Γύρω του, μέσα στον κόσμο του μιλά για θάνατο πουλιών, δέντρων, για μια καρδιά φορτωμένη αγάπη και θάνατο. Όμως ξαφνικά εδώ, μπροστά στα μάτια μας, στη συλλογή *Άνθρωποι και πουλιά*, εμφανίζεται το καυτό βασανιστικό ουσιαστικό ερώτημα, που θα δυναστεύσει και εξουσιάζει ολόκληρο το ποιητικό έργο του Θέμελη:

*Πως θα δεχτούμε το θάνατο
Χωρίς αίμα και σώμα*

Γιατί, όπως μας λέει, ο άνθρωπος είναι ένα άγαλμα από ήλιο και πηλό με καρδιά που χτυπά, γεμάτη αίμα. Ο άνθρωπος είναι πέτρα, φωτιά και πουλί. Αυτή, λοιπόν, τη φρικτή ωραιότητα που μας δόθηκε και που είναι η υπόστασή μας, δηλαδή η υπόσταση του ανθρώπου, πρέπει να την κρατήσουμε ακέραια και να την παραδώσουμε στο θάνατο για να πεθάνουμε. Αν όμως χάσουμε την υπόστασή μας την ανθρωπινή, ζώντας πλήθος καθημερινούς θανάτους και εμπλοκές με τα πράγματα της καθημερινότητας, αν κατακερματιστούμε και απολέσουμε τα στοιχεία που μας συνθέτουν, ποτέ δεν θα μπορέσουμε να φτάσουμε σαν άνθρωποι-υποστάσεις στον αληθινά δικό μας θάνατο. Ακόμα, στο *Γυμνό παράθυρο* συναντήσαμε το τραγικό της υπόστασης του ανθρώπου:

*Να μην πάψω ποτέ να είμαι
Κι όμως δεν είμαι παρά ένας άλλος*

Η εμπλοκή του και η τριβή με την ατομική περιπέτεια, κάνει τον άνθρωπο να ξεφεύγει από το είναι του. Γίνεται ένας άλλος, ή νομίζει πως είναι ένας άλλος, μη παραδεχόμενος την ενοχή που δυναστεύει το σύγχρονο άνθρωπο, αποποιούμενος τις πράξεις του. Ο άνθρωπος λοιπόν σώμα-αίμα, και ο θάνατος στο ύψος αυτού του ανθρώπου του ακεραιου. Προχωρώντας θα παρακολουθήσουμε τον τρομερό αγώνα που κάνει ο άνθρωπος, για να αποκτήσει την ακεραιότητά του. Όχι μόνο σώμα-αίμα-θάνατος, αλλά σώμα-ψυχή-θάνατος. Φως και σκοτάδι αλληλοδιαδέχονται το ένα το άλλο. Φως λαμπρό, όταν το σώμα-ψυχή-θάνατος αποκτούν μια καινούργια ιδιότητα ή διάσταση, ή σχέση, που ανεβάζει την υπόσταση τους σε ψηλότερη, αν είναι δυνατόν, κλίμακα και ουσιαστικότερη. Σκότος, όταν ξεπέφτουν από την υπόσταση στην ευτέλεια, την ανυποληψία και ανυπαρξία. Οι εναλλαγές φως και σκοτάδι μέσα στο ποίημα, υποδηλώνουν τη φάση του αγώνα του ανθρώπου, για την κατάκτηση του είναι. Το σκοτάδι που πολλές φορές πληροί το χώρο είναι ο θάνατος, μια έκφανση του θανάτου από τις διαφορές που συναντούμε.

Στις συλλογές *Τρία ποιήματα*, *Γυρισμός* και *Ωδή* για να θυμόμαστε τους ήρωες, υπάρχει ένας άλλος θάνατος. Είναι ο ηρωικός θάνατος στη φυλή των Ελλήνων από τα παλιά χρόνια:

Τα παιδιά τα νέα παιδιά σου είναι γεμάτα θάνατο

*Σκιά θανάτου και μπορούν να παίρνουν τα ίχνη του
δίχως να τρέμουν*

*Ανήσυχη καμπυλωτή σπηλιά της βοής
στυφή από χρόνο και θάνατο*

*Όπου ο θάνατος περνά μοιράζοντας στεφάνια
Για να κόβουν τη γλυκειά ζωή απ' το θάνατο
Και μπορούν να κουβεντιάζουν καθαρά και τους
αγαπάει ο θάνατος.*

Ηρωικός δοξασμένος θάνατος, που αγαπά τους ανθρώπους και είναι ο αγαπημένος τους, γιατί είναι σύμμετρος μ' αυτούς, που έχουν τον ηρωισμό μέσα στο αίμα τους. Στην *Ακολουθία*, ποιητική συλλογή που αναφέρεται στον υπερβατικό χώρο, στην ακινησία των πάντων και στο τίποτα, ο θάνατος είναι:

*Ίσως νάχουν πεθάνει
Έναν άφθαρτο θάνατο μαζί με τ' αγάλματα*

Κρυστάλλωση και στάση, σύμμετρος με όλα είναι εδώ, σ' αυτή την άλλη διάσταση.

Στις *Συνομιλίες* ο ποιητής μας δίνει έναν εντελώς ιδιαίτερα δικό του θάνατο, που τον δημιουργεί μοναδικό μέσα σ' ένα ανθρωποκεντρικό σύμπαν πρωτοφανέρωτο. Αυτό το ανθρωποκεντρικό σύμπαν θά 'ναι από δω και μπρος και σ' ολόκληρη την ποίησή του μαζί του αξεχώριστο. Ο δημιουργός του θα το οικοδομεί, αν μπορεί να πει κανείς, πέτρα πέτρα και θα το υπερασπίζεται με αγωνία και πάθος μέχρι το τέλος της ζωής του. Έτσι εδώ μας αποκαλύπτει για πρώτη φορά, και για άλλη μια φορά, ένα ανεπανάληπτο πρόσωπο του θανάτου, ή πιο συγκεκριμένα μας φανερώνεται «η ερημιά του θανάτου». Δηλαδή έξω από μας, έξω από τον άνθρωπο, το αξεπέραστο αυτό ον, τον κύριο των πραγμάτων πάνω στη γη, κάθε τι που δεν ήρθε σε συνάφεια μαζί του, υπάρχει μόνο στην ερημιά του θανάτου.

Στο *Δενδρόκηπο* το ανθρωποκεντρικό σύμπαν περνά σε άλλη μια φάση:

Θα φύγουμε εμείς, θα μείνει η σιωπή

Ο άνθρωπος και δω είναι θεός των πραγμάτων, γιατί τα πράγματα τον συνοδεύουν:

Μαζί μας γιατί πεθαίνουν το δικό μας θάνατο

Ο ποιητής έχει άλλη μια έννοια. Εκτός από το σώμα του, νοιάζεται για την ψυχή του:

*Αν χάσουμε την ψυχή μας, τι θα γίνουμε
Χωρίς ψυχή τι πράγμα
Θα παραδώσουμε στο θάνατο*

Έχουμε λοιπόν, σώμα-ψυχή-θάνατο. Παλεύει για την ψυχή του και τον ξεχωριστό εαυτό του, στο Πρόσωπο και το Είδωλο. Θέλει ολόκληρο τον άνθρωπο ακέραιο να παραδώσει στο θάνατο, στο μέγα θάνατο, που θα βρίσκεται κι' αυτός στο ύψος του ανθρώπου:

*Εγώ γυρεύω τα ρούχα μου και τα μαλλιά μου
τα δικά μου τα ρούχα τ' αληθινά μου τα μαλλιά*

Περήφανος ο ποιητής για την εξαιρετική υπόσταση του ανθρώπου, αφού από τη γέννηση του έχει γεννηθεί μαζί του, ενσάρκωσε τον ίδιο το θεό πάνω στη γη:

Αν είμαι αυτός εκείνος

*Μαζί γεννηθήκαμε μες στη γέννησή μου
Πήραμε σάρκα τη σάρκα μου, το σχήμα του κόσμου
Μαζί αναπνέουμε, υπάρχουμε για ν' αναπνέουμε*

Είναι φυσικό να αναζητά ένα θάνατο στο ύψος του μοναδικού τούτου όντος, του πρωταγωνιστή στην ποίησή του. Ο άνθρωπος παλεύει συνεχώς μέσα στη ζωή για να κερδίσει την ενότητα σώμα-ψυχή-θάνατος. Μέσα στον αγώνα ακούει:

τον ακατάπαυστο κρότο του θανάτου

Ο άνθρωπος του ποιητή μας δεν μένει ποτέ στάσιμος, αδρανής:

*Και γίνομαι, όλο γίνομαι
Αναφαίνομαι, χάνομαι
Ώσπου να πάρω τέλος ν' αποκτήσω
Ώσπου να πάρω το τέλειο σχήμα μου*

Κίνηση και εναλλαγή τον χαρακτηρίζουν. Ακόμα είναι ο ίδιος δημιουργός του θανάτου μέσα σ' αυτόν τον εωσφορικό, ανθρωποκεντρικό, κόσμο του:

*Χωρίς εμάς τι θάταν τάχα ο θάνατος
Τον ζήτησαν και τον καλώ κ' έρχεται ο θάνατος*

Στις Φωτοσκιάσεις βρίσκουμε μια άλλη ιδιότητα του προσώπου του θανάτου:

Γύμνια του έρωτα και του θανάτου

Καθαρή, λοιπόν, και απέριτη η υπόσταση θάνατος, στο ύψος του έρωτα, που έχει τις ίδιες ιδιότητες μ' αυτόν.

Ο έρωτας στην ποίηση του Θέμελη βρίσκεται κι' αυτός πολύ ψηλά στην κλίμακα των υποστάσεων, που μας δίνει. Ένας θεός ή ένας δαίμονας. Στις Φωτοσκιάσεις, επίσης, υπάρχει άλλη μια σχέση ταυτότητας του ανθρώπου και του θανάτου τρομερή, συγκλονιστική:

*Είναι μέσα μου κάτι σκληρό
Από μπρούντζο ή από θάνατο.*

Δηλαδή ο πιο μύχιος σκληρός πυρήνας του ανθρώπου είναι ο θάνατος. Συμφυΐα της υπόστασης άνθρωπος-θάνατος. Οι εναλλαγές είναι αδιάκοπες και τρομερές. Ο ποιητής λέει στην *Ars Poetica*, τη συλλογή που περιέχει την ποιητική του:

*Ως να σταμάτησε μέσα μου ο καιρός να παίζει με το θάνατο,
σαν το ζυγό που αργοζυγιάζεται: κακαταδώθε- κατακείθε,
ώσπου να γύρει...*

Και εδώ μας αποκαλύπτεται το παιχνίδι της εναλλαγής μέσα στον άνθρωπο ποιητή, άλλο ένα βασικό στοιχείο το *αμφιβάλλομαι-παίζω*. Αυτό κάνει την ποίησή του να κινείται ολόκληρη στην κόψη του ξυραφιού. Αυτό την κάνει ζωντανή και παλλόμενη, γεμάτη από αγωνία και πυκνή ενέργεια. Πάλι ο ποιητής σχοινοβάτης μέσα στον κίνδυνο να καταποντιστεί και να χάσει τα πολύτιμα πράγματα-υποστάσεις, που κατέχει-δεν κατέχει, φτάνει στο:

Αίμα παγωμένο για πάντα, αίμα κρυστάλλινο

Κρυστάλλωση, ομορφιά απόλυτη του πάγου, της τελείωσης. Όμως αμέσως ακούμε την κραυγή:

*Εγώ αγαπώ τη γη, τη μάταιη γη,
Εγώ αγαπώ το σώμα και το αίμα
Τον έρωτα εγώ αγαπώ, το θάνατο*

Το ζεστό γήινο θάνατο μέσα στη φυσική διάσταση του σώματος με το αίμα το ζεστό. Η κραυγή αυτή που του ξεφεύγει είναι γεμάτη λυρισμό και πάθος για τη ζωή:

Δε θέλω ναμαι χωρίς έρωτα και θλίψη του θανάτου

Έρχονται τάχα
 ήσω, ξαναγράφουν
 Όσοι αγάπησαν και
 σώθηκαν.

Αγνώριστοι έρχονται
 και σαν ήσομονημένοι
 Μεσ σ' άφαντα
 φορέματα και προ-
 σωπεία.

Χτυτούν τις πόρτες,
 χτυτούν τα στήθη.
 Κανείς δεν τους
 ακούει μεσ στη βοή.

Άπειρες φορές περνά από την πραγματικότητα της τέλειας ομορφιάς στη γήινη μάταιη πραγματικότητα, που αγαπά και τον περιέχει. Ο χρόνος κυλά και η κραυγή του διαπερνά το ποίημα:

*Να πιάσω απ' την αρχή να ξαναγίνω
 Να με γεννήσει η μάνα μου ξανά
 Γιατί να εξατμίζεται το πρόσωπό μου*

Ομοθάνατε, ονομάζει το νέο παιδί που γεννιέται, ένα θαυμάσιο επίθετο που ενώνει όλους τους ανθρώπους πάνω στη γη. Ομοθάνατοι, ίσοι οι άνθρωποι μεταξύ τους, με σχέση αδελφική μπροστά στο γήινο θάνατο. Είναι μια σχέση ουσιαστική όλων των θνητών με το θάνατο, έτσι αληθινή και μεταξύ τους:

*Πρόσωπο όνειρο του κόσμου
 Πάθος του έρωτα και του θανάτου*

Ο θάνατος σε μια άλλη θέση, ποθεί το πρόσωπο του ανθρώπου, αγαπά τον άνθρωπο με πρόσωπο. Το πρόσωπο του τον κάνει περιπόθητο και στον ίδιο το θάνατο. Όσο προχωρεί ο χρόνος, ο ποιητής αποκαλύπτει ότι έχει φτάσει πια σ' ένα ακραίο σημείο, την ακινησία. Η κίνηση η αέναη, που τον πλημμύριζε έχει σταματήσει, κινδυνεύει να χάσει το πολύτιμο σώμα του:

Θαμπώνει αργά το σώμα μου νυχτώνει

Η ενοχή, βασικό στοιχείο του ανθρώπου στη σύγχρονη εποχή, τον συγκλονίζει. Έρπει μέσα στην ποίησή του και αναφαίνεται σε πολλά σημεία:

*Ως νάμαστε ένοχοι πεθαίνουμε
 «Σταύρωση», «Σταύρωση»*

Ξανακούμε για άλλη μια φορά καινούργιο και διαφορετικό, πως ο θάνατος και η ανάσταση μπορεί να βιωθούν μόνο με την ενσάρκωση, στο σώμα το ακέραιο. Οι ίδιοι οι Άγγελοι κατεβαίνουν στη γη για

*Ν' αγαπήσουν, ν' αγαπηθούν
 Να θρέψουν σώμα, να πεθάνουν
 Να πεθάνουν, ν' αναστηθούν*

Στο Ηλιοσκόπιο, συλλογή αφιερωμένη στο Σολωμό, διαβάζουμε:

Θάνατος σίγουρα είναι νάχεις χάσει την ψυχή σου

*μέσα απ' το στήθος σου προτού εκπνεύσεις, ανύποπτος
και ευφρόσυτος.*

*Πολλοί δολοφόνοι ψυχών ολόγυρά μας
Φυλάξου
Γκρεμό, θάνατο
—πριν— απ' το θάνατο*

Αυτά στο ποίημα *Περιστροφή*, ποίημα σφαιρικό και μετατοπιζόμενο. Στα *Βιβλικά*:

Πείνα και δίψα, στέρηση, σκιά θανάτου

Παλαιά νεκρά εικονίσματα

*Κι' ο θάνατος, ο θάνατος έγινε πράγμα
Φτηνήπραμμάτεια και πουλιέται*

Ο ποιητής βλέπει στην εποχή μας κατάπτωση και πτώση όλων των αξιών, ευτέλεια του σώματος, της ψυχής, των πραγμάτων. Ο θάνατος ακόμα έχασε την υπόστασή του, ξέπεσε κι' αυτός, έγινε άχρηστος πια ο θάνατος, ανυπόστατος:

*Τι σου χρειάζεται τι να τον κάνεις το θάνατο
νεκρή ψυχή*

Καταργημένος ο Μέγας θάνατος

Χωρίς τη συμφυία σώμα-ψυχή, δεν υφίσταται:

Πώς να πεθάνουν, ν' αναστηθούν

Ανάσταση: ενσωμάτωση εκ νεκρών, γέννηση άλλη

Στον Κ. Π. Καβάφη ο θάνατος είναι αδελφός του ύπνου. Η παραδοχή του μέσα στην καθαφική ποίηση είναι απόλυτη, τον ποιητή ενδιαφέρει η αισθητική αποκατάσταση των προσώπων, μετά απ' αυτόν. Η αποκατάσταση γίνεται είτε με τη μνήμη και την ανάκληση, είτε με μια τελετουργία. Καταπληκτικά, πρωτοφανέρωτα και βαριά από ουσία επίθετα, αντικαθιστούν το πρόσωπο θάνατος, που περνά περιστασιακά:

*Τον πλένει από τες σκόνες κι απ' τα αίματα
Το δέρμα του ασπρίζει και με μαργαριταρένιο
χτένι κτενίζει τα κατάμαυρα μαλλιά*

Έγραψαν για τον Γιώργο Θέμελη

«Αισθάνομαι νάμαι από σκιά και φως, αντανακλώ...»

Στο στίχο αυτό κλείνεται όλη η προσωπικότητα, όλη η μυστική πνευματική πορεία του Γιώργου Θέμελη. Και, επίσης, ο ίδιος στίχος ερμηνεύει, καλύτερα απ' οτιδήποτε άλλο, την ποίησή του. Ποίηση ποτισμένη με βαθιά ανθρώπινη αγωνία. Ποίηση πλημμυρισμένη αλήθεια. Και ευγένεια. Και δύναμη εκφραστική. Γι' αυτό και αντιπροσωπεύει ένα ξεχωριστό κεφάλαιο δημιουργίας. Το σύγχρονο ελληνικό ποιητικό κεφάλαιο που έγραψε, με αίμα καρδιάς, ο Γιώργος Θέμελης.

Στέλιος Αρτεμιάκης

Μια συνολική θεώρηση της ποίησης του Θέμελη δεν είναι εύκολη. Η ουσία της δεν είναι δυνατόν να σχηματοποιηθεί σε σαφώς καθορισμένα πλαίσια, αφού κάθε δημιουργός αποτελεί μια ξεχωριστή περίπτωση. Είναι μια ποίηση που έχει τις ρίζες της στο δημοτικό τραγούδι, στο οποίο, κατά τον Θέμελη, βασίζεται όλη η νεοελληνική ποιητική δραματουργία. Σ' αυτή θα βρούμε και σολωμικά στοιχεία, γιατί ο ποιητής θαυμάζει τον Σολωμό και έχει ασχοληθεί φυσιολογικά μαζί του, αλλά και έμμεσες επιδράσεις από τον Ρίλκε, τον Έλιοτ και τον Σεφέρη, τους οποίους ο Θέμελης έχει διαβάσει σε βάθος. Είναι μια ποίησή του, στην πεμπτουσία της, μας δίνει τη συντριβή και το θάνατο. Το στοιχείο του έρωτα, που είναι αρκετά διάχυτο σε όλο το έργο του δεν είναι παρά αντίρροπο του θανάτου, γιατί ο έρωτας και ο θάνατος αποτελούν, σε τελευταία ανάλυση, τις δύο σπουδαιότερες διαδικασίες της ζωής.

Β. Κωνσταντίνου

Η ποίηση του Γιώργου Θέμελη απαιτεί μια μύηση, κάποια μύηση. Δεν είναι σκοτεινή, ούτε δυσνόητη. Εξ εναντίας έχει μια φωτεινότητα που την αποκτά από ένα άλλο φως,, στη λάμψη του οποίου πρέπει να συνηθίσουμε. Έτσι περίπου μπορεί να διατυπωθεί η προσπάθεια της μύησης.

Ο Γιώργος Θέμελης κράτησε από τη γοητεία του σουρεαλισμού εκείνο που ήταν αρκετό για να γονιμοποιήσει την έκταση της ευαισθησίας του. Με τούτη όμως τη διαπίστωση πρέπει, ανεπιφύλακτα, να ομολογήσουμε πως υπάρχει πολύ προσωπικός τόνος —έντονος μάλιστα— στις συγκινήσεις του. Η βιοθεωρία του είναι για τον ποιητή βίωμα πνευματικό μαζί και συναισθηματικό. Παρατηρεί κανείς έναν απόλυτο ταυτισμό ανάμεσα από το αντικείμενο της τέχνης, την τεχνική του έργου και τη διαπάσών της συγκινήσεως, χωρίς δισταγμό ή συγκαταβατικές μετριότητες.

Το αν τα ποιήματά του έχουν ή δεν έχουν μύθο, αυτό είναι κάτι που έχει δευτερεύουσα σημασία γιατί η ενότητα των ποιημάτων του δεν βρίσκεται στη μορφική επε-

Ξεργασία, αλλά στην ουσία. Από την άποψη, μάλιστα, της ποιητικής αρχιτεκτονικής ο Γιώργος Θέμελης είχε ξεπεράσει τους φραστικούς ακροβατισμούς της σχολής που επιδιώκει να διοχετεύσει στην περιοχή του συνειδητού, την ασύνδετη έκφραση του κόσμου των υποσυνείδητων καταστάσεων.

Φαινομενικά ο Γιώργος Θέμελης εμφανίζεται πρωτοποριακός. Δεν κάμει, όμως, τίποτε άλλο παρά να δείχνεται με απόλυτη συνέπεια. Είναι απλούστατα μια πλούσια ιδιοσυγκρασία, ιδεαλιστικά συγκροτημένα, που ξεδιπλώνει επιβλητικά τη δημιουργική ζωτικότητα. [...]

Εκείνο που μας δίνει την αξία της προσφοράς του Γιώργου Θέμελη είναι η απόλυτη συνέπεια και στο χρώμα των εμπνεύσεων του και στην ποιότητα του ποιητικού λόγου. Αισθάνεται ζωηρά και αδιάψευστα πως πίσω από κάθε λέξη, κάθε σημείο στίξεως, ορθώνεται ένα σύμβολο. Η λέξη μπορεί να είναι κοινή, εφθαρμένη. Κι ενώ σου δίνει την εντύπωση του παλαιού αγγείου, κρύβει μέσα του τη γεύση ενός νέου πολυτιμου ποτού.

Σε κανένα έργο Νεοέλληνας ποιητή δεν γίνεται αισθητή η προσπάθεια για κάθαρση και λυτρωμό από συμβατισμούς, φτηνές εμπειρίες, ψευδαισθήσεις, που μας κρύβουν το αληθινό μας πρόσωπο, όσο στο έργο του Γιώργου Θέμελη.

Μέσα από τον καθρέφτη του «εγώ» του περνούν μετουσιωμένες οι λιτανείες των μορφών και των γεγονότων που δοκίμασαν την ψυχική του συγκρότηση ή δοκιμάστηκαν απ' αυτήν.

Μέσα από τον καθρέφτη του «εγώ» του περνούν μετουσιωμένες οι λιτανείες των μορφών και των γεγονότων που δοκίμασαν την ψυχική του συγκρότηση ή δοκιμάστηκαν απ' αυτήν.

Γ. Ζωγραφάκης

Ο Γ. Θέμελης φορεί την τραγική προσωπίδα. Δρα στο ξετύλιγμα μιας προβολής. Δεν συμμερίζεται απλά: βρίσκεται στο θέμα, στην πλοκή, και στις λύσεις... Στην περίπτωση του επισημαίνεται και μια υπαρξιακή συνειδητή αντίληψη. Ο λόγος του —ο ποιητικός και ο πεζός (αφήγημα, δοκίμιο) έχει εξάλλου μια συνοχή, μια συνέπεια που τον ολοκληρώνουν και τον επιβάλλουν. Έχουμε έτσι τον ήρωα —Οδυσσέα— που ταξίδεψε αδιάλειπτα και έδωσε με θαυμαστό σφρίγγος στην τέχνη τα εξάισια δώρα της περιπλάνησής του.

Άλκης Γιαννόπουλος

Στον Θέμελη η **παρουσία** και η **απουσία** είναι καταστάσεις που δημιουργούνται μέσα και έξω από τα πράγματα. Τα «πράγματα» είναι ακίνητα. Υπάρχουν έξω από μας, ανέκφραστα, εξουθενωμένα. Εμείς τους δίνουμε έκφραση, ζωντάνια, σθένος:
Έξω από μας πεθαίνουν τα πράγματα.
Έξω από μας αρχίζει η ερημιά του θανάτου.

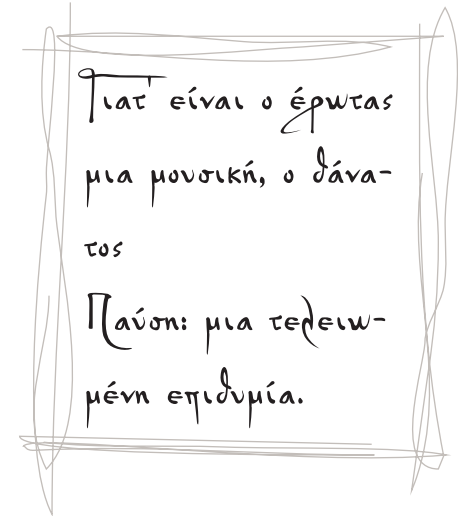
Κρίτων Αθανασούλης

Ο καθρέφτης μάς φανερώνει κάτι από την ονειρική ουσία μας, που είναι αέρινη και άπλευρη παρουσία-απουσία.
Είδωλα είμαστε, ινδάλματα απατηλά.
...Υπάρχουμε μες στον καθρεφτισμό μας.
 αλλά μέσω του καθρέφτη πραγματοποιείται και η μόνη επικοινωνίας.
Βαθύς καθρέφτης, να περνούν
Αγαπημένα πρόσωπα και να κοιτάζονται.

Χρ. Μαλεβίτης

Ο Εύδηλος της Ικαρίας είναι το «απάνεμο λιμάνι» της ποιητικής μακαριότητας, της οικογενειακής θαλπωρής, της πνευματικής νάρκης που κρατά κοιμισμένο στην ψυχή του Θέμελη, τον ποιητικό δαίμονα. Και είναι αρκετό το κούνημα ενός σαλπαρίσματος, η μετάσταση του Θέμελη από το νησί του στη Θεσσαλονίκη, για να αρχίσει να σαλεύει, ξυπνημένος πια τούτος ο δαίμονας και να διεκδικεί τη θέση του μέσα στο χώρο του «χαμένου καιρού».
 ... Από τότε η ποιητική πορεία του Θέμελη αποτελεί μια συνεχή άνοδο. Και καθώς προχωρεί στον ανήφορο, φροντίζει να στήνει δίπλα του αντιστήλια, ένα πλήθος από κριτικά δοκίμια για τη νεώτερη ποίηση που σε έσχατη ανάλυση δεν είναι παρά η θεωρητική δικαίωση της δικής του ποίησης.

Γ.Θ. Βαφόπουλος

Κώστας Ε. Τσιρόπουλος Νοσταλγική αναπόληση

Και ο άνθρωπος; Πώς ήταν αυτός ο άνθρωπος, που πολλοί τον γνώρισαν ως Γ. Θέμελη και ακόμη περισσότεροι τον θαυμάζουν καθώς ενστερνίζονται τα αποκαλυπτικά, τα φωτιστικά του ποιήματα; Πώς θα τον αντικρίσουμε στη συγκλονιστική ώρα της ανάστασης, έστω και με αλλαγμένη τη σάρκινη σκευή της ύπαρξής του; [...]

Τον πρωταντίκρυσσα ένα μεσημέρι, θαρρώ, εμπρός στον περίλαμπρο ναό της Αγίας Σοφίας, τότε που ήμουνα φοιτητής στη Θεσσαλονίκη. Δεν τον είχα ξαναδεί ζωντανό, αλλά τον γνώριζα από φωτογραφίες του. Συνομιλούσε με κάποιον —ίσως με τον Χρήστο Ντάλια— και του είπε: «Έγραψα κάτι πολύ σπουδαίο». Και πώς το είπε; Με ένα χαμογελαστό, σεμνό φως στο ευγενές πρόσωπό του, με μίαν αστραψιά περηφάνιας στο βλέμμα. Επρόκειτο, συμπέρανα αργότερα, για την *Ωδή για να θυμόμαστε τους ήρωες* —από τα λαμπρότερα, στ' αλήθεια, ποιητικά του κατορθώματα. [...]

Μέτριος, μάλλον χαμηλός στο ανάστημα, λεπτός, ευκίνητος, διακριτικός και μάλλον συνεσταλμένος, ευφυέστατος δίχως να το δείχνει, πολιτισμένος με την έννοια που μια εργώδης, άγρυπνη πνευματική ζωή φιλοδωρεί στον άνθρωπο. Καμιά σκιά στο πρόσωπό του, καμιά κρυψίνοια στη συμπεριφορά του. Στις χειρονομίες του ευπρεπέστατος, στη στάση του, άνθρωπος σωστός. Στις λέξεις του, μετρημένος. Και στις επιστολές του, που φυλάγω, λιγόλογος, σεμνός, ουσιώδης.

Όταν μια Κυριακή μεσημέρι, με πλησίασε ο Κώστας Στεργιόπουλος για να μου ανακοινώσει την εκδημία του, μέσα στη λύπη και στην ταραχή μου, συλλογίστηκα: «Τί κρίμα που δεν ειδωθήκαμε περισσότερο, που δεν συνομιλήσαμε περισσότερο, που όταν πήγα μια δυο φορές στο σπίτι του ως φοιτητής —ήμουνα στο ίδιο πανεπιστημιακό έτος με μια κόρη του— να μην επιδιώξω να τον ζήσω, να τον χαρώ ως φίλο περισσότερο». Από τους λίγους που νοσταλγείς, που ακόμη αναζητείς. Ως ποιο βαθμό μπορεί η ποίηση να κορέσει την πείνα φιλίας του ανθρώπου;

Κώστας Ε. Τσιρόπουλος, «Νοσταλγική αναπόληση» στο: *Τετράδια «Ευθύνης»*, ν. 38 (Πρόσωπο και είδωλο του Γ. Θέμελη), σσ. 257-258.

Γιώργος Θέμελης Περί έρωτος...

Σκέπτομαι πως ο έρωτας είναι αντέρωτας. Αγαπάς ένα πρόσωπο, αγαπάς τον εαυτό σου: «ώσπερ εν κατόπτρω εαυτόν ορών». (Πλάτων). Ο έρωτας κάνει διπλή κίνηση: φυγόκεντρο – κεντρομόλο, μέσα σε μια αντανάκλαση, όπως το φως. Διαστολή – συστολή, έξοδος – επάνοδος.

Ο έρωτας είναι ναρκισσικός, αγαπάει τον εαυτό του, καίγεται μέσα στην ίδια του φωτιά. Η ειλικρίνειά του και η τύχη του εξαρτάται από τη δύναμη ακτινοβολίας και από την αντοχή της ψυχής που τον εκπέμπει και τον δέχεται πίσω —όχι από το αντικείμενο αυτό καθ' εαυτό. Το αντικείμενο είναι ανταναικλαστικό. Ο έρωτας είναι ο πόθος της ψυχής ν' αντικρίσει τον εαυτό της πρόσωπο με πρόσωπο, για να τον δοκιμάσει σε αξία, ποιότητα και δύναμη.

Το άλλο πρόσωπο – αντικείμενο είναι καθρέφτης και ο έρωτας αγνάντεμα μέσα σ' αυτό του υποκειμενικού προσώπου.

Για τούτο ο έρωτας είναι εκλεκτικός, αριστοκρατικός, και κατά τούτο, εκτός από άλλα, διαφέρει από τη χριστιανική αγάπη, που στρέφεται αντίστροφα, κατά προτίμηση, προς τον έσχατο. Για τούτο ο έρωτας είναι ανδρικός, η χριστιανική αγάπη μητρική.

Το εκλεκτικό κριτήριο του έρωτα είναι το κάλλος, στόχος και υπέρτατο αγαθό, συγγενεύει με την Ποίηση. Το φυσικό κάλλος εκεί, το αισθητικό εδώ, παράλληλα.

Το κάλλος του ερωτικού αντικειμένου είναι, ως υπέρτατη αξία, μέτρο αξιολογικό, όχι με κρίση, αλλά με πάθος, του υποκειμένου.

Αναζητώντας κανείς το ερωτικό του αντικείμενο αναζητεί τον εαυτό του στην περιοχή του κάλλους.

Ο έρωτας απαιτεί ανταπόκριση, ήτοι εμπαθή αναγνώριση και αποδοχή και καταξίωση της αξίας του κάλλους του εραστή.

Η αρμονική ερωτική αμοιβαιότητα ισορροπεί το αμοιβαίο πάθος μέσα στην αμοιβαία ενατένιση των προσώπων.

Πολύ σπάνια ή ποτέ σχεδόν δεν πραγματοποιείται η αρμονική ισοτιμία.

Μια τέλεια ολοκλήρωση δεν αντέχει. Ή θα σημάνει την εξάντληση του πάθους και το θάνατο του έρωτα ή η απόλυτη έντασή του θα εξαντλήσει όλες τις διαστάσεις των ανθρωπίνων δυνατοτήτων και θα μεταπηδήσει στο θάνατο, με τον οποίο συμπορεύεται και συνορεύει. Ο έρωτας θα μεταμορφωθεί, πρέπει να πει κανείς, σε θάνατο, όπως στο *Ρωμαίο και Ιουλιέτα* του Σαίξπηρ.

Τα έργα του Γιώργου Θέμελη στο Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος

Το ταξίδι

Ημερομηνία πρώτης παράστασης: Κυριακή 19 Ιουνίου 1966

Πλατεία Μωχάμετ Άλι, Καβάλα

Θεατρική περίοδος 1966-1967

Σκηνοθεσία-σκηνογραφία-κοστούμια: Ευγένιος Σπαθάρης

Μουσική: Σταύρος Κουγιουμτζής

Βοηθός σκηνοθέτη: Νίκος Παπαδάκης

Διανομή: Ηλίας Πλακίδης (ΧΑΤΖΗΒΑΘΗΣ), Νικήτας Τσακίρογλου (ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ), Σίμος Ιωαννίδης (ΒΕΛΗΓΚΕΚΑΣ), Ανθή Καριοφύλλη (ΑΓΛΑΪΑ), Νίκος Κάπιος (ΜΟΡΦΟΝΙΟΣ), Δημήτρης Βάγιας (ΣΙΟΡ ΔΙΟΝΥΣΗΣ), Κώστας Παπακωνσταντίνου (ΝΩΝΤΑΣ), Σούλα Δημητρίου (ΒΑΓΙΑ), Αφροδίτη Λόντου (ΒΕΖΥΡΟΠΟΥΛΑ), Τίμος Περγλέγκας (ΣΤΑΥΡΑΚΑΣ), Κόνης Πυρπασόπουλος (ΜΙΣΤΟΚΛΗΣ), Αγγελική Τριανταφυλλίδη (ΓΥΝΑΙΚΑ ΜΕ ΟΥΤΙ), Έρση Μαλικέντζου (Α΄ ΚΑΜΑΡΙΕΡΑ ΤΗΣ ΒΕΖΥΡΟΠΟΥΛΑΣ), Σμαρώ Γαϊτανίδου (Β΄ ΚΑΜΑΡΙΕΡΑ ΤΗΣ ΒΕΖΥΡΟΠΟΥΛΑΣ), Ηρώ Μπιφέρνου (ΧΟΡΕΥΤΡΙΑ), Νέλσων Μωραϊτόπουλος (Α΄ ΥΠΗΡΕΤΗΣ ΤΟΥ ΣΑΡΑΓΙΟΥ), Ιάκωβος Λεβισιάνος (Β΄ ΥΠΗΡΕΤΗΣ ΤΟΥ ΣΑΡΑΓΙΟΥ), Βασίλης Γκόπης (ΒΕΖΥΡΗΣ), Διονύσης Καλός (ΜΟΥΦΤΗΣ), Νίκος Βρεττός (ΜΠΑΡΜΠΑ-ΓΙΩΡΓΟΣ).

Η παράσταση επαναλήφθηκε τη χειμερινή περίοδο, στο Θέατρο της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών με τις εξής αλλαγές στη διανομή: Νίκος Βρεττός (ΝΩΝΤΑΣ), Ηλίας Παρασκευόπουλος (ΣΤΑΥΡΑΚΑΣ), Χρυσούλα Διαβάτη (ΓΥΝΑΙΚΑ ΜΕ ΟΥΤΙ), Μαίρη Λαμπίρη (ΧΟΡΕΥΤΡΙΑ), Μπάμπης Πισιμίσης (Α΄ ΥΠΗΡΕΤΗΣ ΤΟΥ ΣΑΡΑΓΙΟΥ), Σταύρος Παπαδόπουλος (Β΄ ΥΠΗΡΕΤΗΣ ΤΟΥ ΣΑΡΑΓΙΟΥ). Ο ρόλος του ΜΠΑΡΜΠΑ-ΓΙΩΡΓΟΥ δεν υπήρχε κατά τη χειμερινή περίοδο.

Ο Επισκέπτης

Ημερομηνία πρώτης παράστασης: 28 Φεβρουαρίου 1970
Θέατρο Γαλλικού Ινστιτούτου
Θεατρική περίοδος 1969-1970

Το έργο παρουσιάστηκε σε ενιαία παράσταση μαζί με το *Κενό* του Ευγένιου Ιονέσκο.

Σκηνοθεσία: Σπύρος Α. Ευαγγελάτος
Σκηνογραφία-κοστούμια: Αλέκα Μπουτζουβή

Διανομή: Ανδρέας Ζησιμάτος (*ΕΚΕΙΝΟΣ*), Θάλεια Καλλιγά (*Η ΑΛΛΗ*), Αγγελική Τριανταφυλλίδη (*ΕΚΕΙΝΗ*),
Ιάκωβος Λεβισιάνος (*Ο ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΣ*).

Επαναλήφθηκε την επόμενη θεατρική περίοδο, στο θέατρο Αυλαία, με την προσθήκη του μονολόγου *Η γεμάτη βροχή νύχτα στις έξι του μηνός* του Χάρη Ιωαννίδη.
Πρώτη παράσταση επανάληψης: 15 Ιανουαρίου 1971

Πηγές: Αρχείο Κ.Θ.Β.Ε.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Οι συντελεστές

ΓΛΥΚΕΡΙΑ ΚΑΛΑΪΤΖΗ

Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη. Σπούδασε ελληνική φιλολογία στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο, από το οποίο πήρε και το διδακτορικό της δίπλωμα στον τομέα της θεατρολογίας. Σήμερα διδάσκει στο Τμήμα Θεάτρου της Σχολής Καλών Τεχνών του Α.Π.Θ. μαθήματα σκηνοθεσίας, ιστορίας και θεωρίας θεάτρου. Έχει συνεργαστεί στην επιμέλεια θεατρικών εντύπων με το Κ.Θ.Β.Ε., το ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Πάτρας και την Πειραματική Σκηνή της «Τέχνης», ενώ για πολλά χρόνια υπήρξε υπεύθυνη έκδοσης του περιοδικού *Θεατρικά Τετράδια*. Από το 1989 ως το 1991 κρατούσε τη στήλη της θεατρικής

κριτικής στο περιοδικό *Εντευκτήριο*, ενώ την ίδια περίοδο εργάστηκε και για τον Ραδιοφωνικό Σταθμό Μακεδονίας στις εκπομπές *Τέχνες και Γράμματα* και *Θεατρικές Διαδρομές*. Από το 1983, που άρχισε να ασχολείται με το θέατρο, έχει συνεργαστεί ως βοηθός σκηνοθέτη σε αρκετές παραστάσεις της Πειραματικής Σκηνης (Αλχημιστής του Μπεν Τζόνσον, Βεγγέρα του Ηλία Καπετανάκη, Εκκλησιάζουσες του Αριστοφάνη, Το παιχνίδι της σφαγής του Ιονέσκο, Νύχτες χαμένων ερώτων του Μισίμα, Άλκηστη του Ευριπίδη, Χορεύοντας στη Λούνασα του Μπράιαν Φρίελ) και στις Φοίνισσες του Ευριπίδη (Κ.Θ.Β.Ε., 1999). Ως επαγγελματίας σκηνοθέτης έχει σκηνοθετήσει τα έργα: *Περπατώ εις το δάσος* της Στ. Μιχαηλίδου (Πειραματική Σκηνή της «Τέχνης», 1992, επανάληψη 1993, αλλά και δύο νέα ανεβάσματα: ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Πάτρας, 1997, Πειραματική Σκηνή, 2002), *Για της πατρίδας το καλό* της Τιμπερλέικ Γουερτενμπέικερ (Πειραματική Σκηνή της «Τέχνης», 1994), *Φασουλήδες του Κατσιπόρα* του Φεντερίκο Γκαρθία Λόρκα (Πειραματική Σκηνή της «Τέχνης», 1998), *Ο σκούφος* του Πάουλ Μάαρ (ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Σερρών, 2000), *Ο θεατροποιός* του Τόμας Μπέρχαρντ (Πειραματική Σκηνή της «Τέχνης», 2001), *Ο Τρελαντώνης* της Π. Δέλτα (διασκευή και σκηνοθεσία, Κ.Θ.Β.Ε., 2002), *Ο οίκος του Μπάτλερ* του Μπράιαν Φρίελ (Κ.Θ.Β.Ε., 2003), *Εργαζόμενα κορίτσια* του Φρανκ Μακ Γκίνες (Πειραματική Σκηνή της «Τέχνης», 2003, επανάληψη το 2004), *Άντρες σε κρίση* (ενιαία παράσταση των μονολόγων του Ιάκωβου Καμπανέλλη: *Αυτός και το παντελόني του*, *Ο πανηγυρικός*, *Ο επικήδειος*, (Πειραματική Σκηνή της «Τέχνης» 2005), *Σολομώντεια λύση* του Γιάννη Καλατζόπουλου (διασκευή του *Κύκλου με την κιμωλία* του Μπ. Μπερεχτ, ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Καβάλας, 2005).

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΚΙΡΚΙΝΗ

Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη. Σπούδασε Σκηνογραφία- Ενδυματολογία στο Τμήμα Θεάτρου της Σχολής Καλών Τεχνών, του Α.Π.Θ. από όπου αποφοίτησε με άριστα. Το 1998 παρακολούθησε με υποτροφία μαθήματα σκηνογραφίας στην Ακαδημία Καλών Τεχνών και στο D.A.M.S. στη Μπολόνια της Ιταλίας. Από το 1999 εργάζεται ως σκηνογράφος-ενδυματολόγος. Έχει σκηνογραφήσει τις παραστάσεις: *Παραμύθι χωρίς όνομα*, *Έρωσ ο δαίμων* (τριλογία), και *Όνειρο καλοκαιρινής νύχτας* (Θεατρική Ομάδα «Καπνομάγαζο»), *Η Κωμωδία των Παρεξηγήσεων* (Νέο Θέατρο Θεσσαλονίκης), *Άκισ και Γαλάτεια* (Δημοτικό

Θέατρο Καλαμαριάς), *Η Σολομώντεια Λύση* (ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Καβάλας). Με το Κ.Θ.Β.Ε. συνεργάστηκε ως σκηνογράφος- ενδυματολόγος στις παραστάσεις *Ηρακλής* (σκην. Αντρέι Σερμπάν, Φεστιβάλ Επιδαύρου, 2002), *Ο οίκος του Μπάτλερ* (σκην. Γλ. Καλαϊτζή) και *Μαγικός Αυλός* (σκην. Δ. Ιωάννου) με την Όπερα Θεσσαλονίκης. Στο Θέατρο Τέχνης «Ακτίς Αελίου» έχει σκηνογραφήσει τις παραστάσεις *Το νησί των Σκλάβων* του Μαριβώ, *Η Μεταμόρφωση* του Φ. Κάφκα, *Αλεξάνδρεια- Αθήνα*, *Υμψύ Τύραννος* των Ζαρρύ –Μάρκαρη, *Αυτοβιογραφία –Προς την αντίθετη κατεύθυνση* του Τ. Μπέρνχαρντ, *Ξαφνικά πέσει το καλοκαίρι* του Τ. Ουίλλιαμς, *Διαδικασίες Διακανονισμού Διαφορών* του Δ. Δημητριάδη, *Όλες τις Κυριακές με βροχή* και *Κατά πρόσωπον* της Μ. Μόσχοβη, *Ιππόλυτος Καλυπτόμενος* του Β. Παπαγεωργίου. Τέλος, έχει εργαστεί ως σκηνογράφος σε ταινίες μικρού μήκους για την τηλεόραση και τον κινηματογράφο.

Το καλοκαίρι του 2003 συμμετείχε στο σεμινάριο σκηνογραφίας Intolleranza 2003- Sul sengo di Josef Svoboda στη Macerata της Ιταλίας. Κατά την ακαδημαϊκή χρονιά 2003-2004, δίδαξε σκηνογραφία στη Δραματική Σχολή του Κ.Θ.Β.Ε.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΑΡΑΜΗΣ

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1975 και σπούδασε πιάνο και σύνθεση στο Royal Welsh College of Music & Drama της Βρετανίας. Από δισκογραφική δουλειά έχει ένα προσωπικό δίσκο: *Του σκοτεινού έρωτα* σε ποίηση Φ. Γκ. Λόρκα, σε συμμετοχές: *Δεύτερη ακρόαση* από την εταιρία Μικρή Άρκτος, *Ο κήπος των ευχών* του Μάριου Φραγκούλη από την εταιρία SONY. Έχει γράψει μουσική για 21 θεατρικά έργα σε Βρετανία και Ελλάδα: *Λυσσασμένη γάτα* (Bute Theatre), *Όπως σας αρέσει* (Sherman Theatre), *Άνθρωπος ελέφαντας* (Bute Theatre), *Γυάλινος κόσμος* (Chapter Arts Centre), *Επικίνδυνες σχέσεις* (Bute Theatre), *Πέερ Γκυντ* (Sherman Theatre), *Τρωάδες* (Bute Theatre), *Οπώς σας αρέσει* (English Shakespeare Company, ESC), *Τρεις αδελφές* (Bute Theatre), *Λυναίκα στα μαύρα* (Torch Theatre), *Δεσποινίς Τζούλια* (Ιλίσια), *Ο ταλαντούχος κύριος Ρίπλεϊ* (Επι Κολωνώ) - Ελληνικά έργα: *Εμείς οι άλλοι* (Εθνικό Θέατρο), *Περιμένοντας τον Μπέκετ* (Στοά), *Εθνική πινακοθήκη* (Στοά), *Αγγελιοφόροι του σταθμού* (Χυτήριο), *Αναγνώριση* (Άλεκτον), *Prraus* (Βρέμμη- Γερμανία), *1975* (Ιλίσια Βολонάκης). Έχουν παρουσιαστεί έργα του: Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, Lower Mochen Festival στη Βρετανία κ.ά. Διδάσκει σύνθεση και πιάνο.

ΣΤΕΛΛΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ

Απόφοιτος της Δραματικής σχολής του Κ.Θ.Β.Ε. και του Τμήματος Φυσικής Αγωγής του Α.Π.Θ. Παρακολούθησε μαθήματα χορού και σεμινάρια κίνησης στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Από το 1989 συνεργάζεται με την Πειραματική Σκηνή της «Τέχνης» ως ηθοποιός και χορογράφος. Επίσης έχει συνεργαστεί με το ΚΘΒΕ και με Δημοτικά Θέατρα. Διδάσκει κινησιολογία στο Τμήμα Θεάτρου του Α.Π.Θ. από το 1999. Παράλληλα, από τα τέλη της δεκαετίας του '80 μέχρι σήμερα, ασχολείται με το θέατρο για παιδιά. Στο πλαίσιο αυτό έχει γράψει κείμενα για ραδιοφωνικές εκπομπές, στίχους για θεατρικές παραστάσεις και ιστορίες σε συνεργασία με παιδιά. Ακόμη τρία θεατρικά έργα: *Περπατώ εις το δάσος* (1992), *Το όνειρο του Ρο* (1996) και *Τζιτζιμιτζιχοτζιριά* (2005), που παίχτηκαν από την Πειραματική Σκηνή της «Τέχνης»,

από ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ και από πλήθος ερασιτεχνικών ομάδων σε όλη την Ελλάδα. Επίσης έχει γράψει το παραμύθι *Ιστορίες για μαύρες γάτες* (2000). Το 2005 σκηνοθέτησε και χορογράφησε για την Πειραματική Σκηνή της «Τέχνης» το τελευταίο της έργο: *Τζιτζιμιτζιχοτζιριά*.

ΚΩΣΤΑΣ ΣΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟΣ

Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη. Φοίτησε στην Ανώτερη Σχολή Κινηματογράφου και Τηλεόρασης Λ. Σταυράκου με την ειδικότητα του εικονολήπτη-φωτογράφου. Από το 1991 εργάζεται ως διευθυντής φωτογραφίας και φωτιστής στον κινηματογράφο, την τηλεόραση και το θέατρο. Μεταξύ άλλων συμμετείχε στις ταινίες *Αποφάσεις* (σκην. Δ. Παπαλάμπρου, υποψήφια για βραβείο φωτογραφίας στο Φεστιβάλ Δράμας), *Γυάλινο Άρνητικό* (σκην. Δ. Παπαλάμπρου), *Μεταξύ πόλεων* (σκην. Ν. Μπινιαδάκη, βραβείο ΕΤΕΚΤ στο Φεστιβάλ Δράμας), *Πάντα Χθες Βράδυ* (σκην. Ν. Μπινιαδάκη). Επίσης, ως φωτιστής στο θέατρο συμμετείχε μεταξύ άλλων στις παραστάσεις *Σκοτώνουν τα άλογα όταν γεράσουν* (σκην. Β. Δούκα), *Ο οίκος του Μπάτλερ* (σκην. Γ. Καλαϊτζή, Κ.Θ.Β.Ε.), *Διαδικασίες Διακανονισμού Διαφορών* (σκην. Ν. Σακαλίδης, «Ακτίς Αελίου»), *Ιππόλυτος Καλυπτόμενος* (σκην. Ν. Σακαλίδης, «Ακτίς Αελίου»). Τέλος, ως Διευθυντής Φωτογραφίας συνεργάστηκε σε πολλές τηλεταινίες και ντοκιμαντέρ για την τηλεόραση.

ΕΙΡΗΝΗ ΑΜΠΟΥΜΟΓΛΙ

Γεννήθηκε στην Αθήνα, το 1981. Αποφοίτησε από το Τμήμα Θεάτρου της Σχολής Καλών Τεχνών, Α.Π.Θ. (2006). Έχει παρακολουθήσει σεμινάρια με τον Eugenio Barba (Odin Teatre, Δανία), με τον Zygmunt Molik (Centre for the studies of Jerzy Grotowski, Πολωνία), με τον Gennadi Bogdanor (βιομηχανική, Ιταλία) κ.ά. Συμμετείχε ως ηθοποιός – χειριστής στο θίασο κουκλοθεάτρου του Δήμου Κικλίας στην παράσταση *Gulliver, sinfrio en los ojos* (σκην. Υ. Martinez) που παρουσιάστηκε σε διεθνή φεστιβάλ στο Κιλκίς (2002), στο Bilbao, Ισπανία (2002) στη Βουδαπέστη, Ουγγαρία (2003) και στο θέατρο Αυλαία, Θεσσαλονίκη (2003).

Οι ηθοποιοί

ΛΕΜΟΝΙΑ ΓΙΑΝΝΑΡΙΔΟΥ

Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη. Αποφοίτησε από τη Δραματική Σχολή Βεάκη (2002). Έπαιξε στον *Καπνοκράτορα* του Ανδρέα Στάικου (Ιφιγένεια, σκην. Α. Στάικος, θέατρο Εμπρός, 2005). Συμμετείχε στην ταινία *Όμηρος* του Κωνσταντίνου Γιάνναρη (2005).

ΜΑΝΟΣ ΖΑΧΑΡΑΚΟΣ

Γεννήθηκε στην Αθήνα. Είναι απόφοιτος της Δραματικής Σχολής Αθηνών του Γ. Θεοδοσιάδη. Συνεργάστηκε με το Εθνικό Θέατρο στα έργα: *Ο αγαπητικός της βοσκοπούλας* (σκην. Γ. Θεοδοσιάδης), *Ιμπρεσάριος της Σμύρνης* (σκην. Γ. Ρεμούνδος), *Περί όνου σκιάς* (σκην. Στ. Χονδρογιάννης), *Φον Δημητράκης* (σκην. Π. Παπαϊωάννου), *Εκκλησιάζουσες* (σκην. Γ. Θεοδοσιάδης), *Νεφέλες* (σκην. Κ. Δαμάτης), *Αντιγόνη* (σκην. Μ. Βολανάκης), *Αντζελίνα η Σταχτοπούτα* (σκην. Κ. Ρουγγέρη), *Μισάνθρωπος* (σκην. Γ. Ιορδανίδης), *Ο έμπορος της Βενετίας* (σκην. Κ. Μπάκας), *Παραμύθι χωρίς όνομα* (σκην.

Θ. Παπαγεωργίου). Στο ελεύθερο θέατρο, έχει συνεργαστεί στα έργα: *Έγκλημα και τιμωρία* (σκην. Γ. Βούρος, Θέατρο Αθηνών), *Η σπασμένη στάμνα* (σκην. Γ. Ρήγας, θέατρο Βρετανία), *Week end* (σκην. Γ. Θεοδοσιάδης, θέατρο Βικτόρια), *Χορεύοντας στη Λουνάσα* (σκην. Γ. Θεοδοσιάδης, θέατρο Βικτόρια), *Αντιγόνη* (σκην. Κ. Μπάκας, ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Σερρών), *Λουκρητία Βοργία* (σκην. Ν. Χαραλάμπους, θέατρο Μουσούρη), *Λαβδακίδια* (σκην. Στ. Τσακίρης, ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Σερρών), *Ελίσα* (σκην. Στ. Φασουλής, θέατρο «Πόρτα»), *Γενοβέφα* (σκην. Ν. Βασταρδής, θέατρο «Θεμέλιο»), *Οιδίπους τύραννος* (σκην. Κ. Πρέκας, θέατρο «Όραμα»). Με το Κ.Θ.Β.Ε. έχει συνεργαστεί στις παραστάσεις: *Ιβάνοφ* (σκην. Ν. Μαστοράκης), *Αυτοκράτωρ Μιχαήλ* (σκην. Β. Νικολαΐδης), *Το πένθος ταιριάζει στην Ηλέκτρα* (σκην. Α. Βουτσιανά). Έχει παίξει στις τηλεοπτικές σειρές: *Ο άνθρωπος και τα όπλα*, στο Θέατρο της Δευτέρας (ΕΤ-1), *Βραδινές καμπάνες* (ΕΤ-1), *Λυγερή* (ΕΤ-1), *Αμαρτίες γονέων* (ΕΤ-2), *Επιθυμίες* (Antenna), *Άρωμα γυναίκας* (Star), *Αντίστροφη μέτρηση* (Antenna) κ.ά.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΩΤΣΟΣ

Γεννήθηκε στις Σέρρες. Είναι απόφοιτος της Δραματικής Σχολής Σταυράκου στη Θεσσαλονίκη, ενώ παράλληλα, συνεργάστηκε με το Κ.Θ.Β.Ε. σε πολλές παραστάσεις. Συνεργάστηκε, επίσης, με αθηναϊκούς θιάσους (1975-78), καθώς και σε τηλεοπτικές και ραδιοφωνικές παραγωγές. Από το 1979 έως σήμερα, είναι στέλεχος του Κ.Θ.Β.Ε., ερμηνεύοντας ρόλους σε περισσότερα από πενήντα έργα. Μεταξύ άλλων: *Χάρολντ και Μωντ* του Κ. Χίγγινς, *Τρελή του Σαγιώ* του Ζ. Ζιροντού, *Άμλετ* του Ου. Σαίξπηρ, *Η νύχτα της Ιγκουάνα* του Τ. Ουίλιαμς, *Ο λόφος με το συντριβάνι* του Γ. Ρίτσου,

Λυσιστράτη του Αριστοφάνη, *Ο μπαμπάς εκπαιδεύεται* του Σ. Μελά, *Οίκος ευγυρίας* του Μ. Κορρέ, *Υπήρξε ή όχι ο Ιβάν Ιβάνοβιτς*; του Ν. Χικμέτ, *Και ο Ρόζενγκραντς και ο Γκίλντερστεν νεκροί άρχοντά μου* του Τ. Στόπαρντ, *Το πένθος ταιριάζει στην Ηλέκτρα* του Ε. Ο' Νηλ κ.ά. Επί σειρά ετών συνεργάστηκε με δήμους, πολιτιστικά κέντρα, καθώς και με σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης οργανώνοντας ερασιτεχνικές θεατρικές ομάδες και σκηνοθετώντας.

ΙΩΑΝΝΑ ΠΑΓΙΑΤΑΚΗ

Γεννήθηκε στην Κέρκυρα. Αποφοίτησε από τη δραματική σχολή του θεάτρου «Εμπρός» (1996). Συνεργάστηκε με το θέατρο «Εμπρός», σε σκηνοθεσίες του Τ. Μπαντή, στις παραστάσεις: *Αγριόπαπια* (Έντβιγκ, Αγγέλα (Φανή), *Το ημερολόγιο της άμμου* (Μάνα), *Το έργο για το μωρό* (Κορίτσι). Με το Εθνικό Θέατρο: *Ο βασιλικός* (Γαρουφαλιά, σκην. Β. Θεοδωρόπουλος). Με τη «Θεατρική Εταιρία Όψεως», σε σκηνοθεσίες Α. Τομπούλη, στις παραστάσεις: *Πελεκάνος* (Γέρντα), *Στην εξοχή* (Ρεβέκκα), *Ουντ* (Ουντ). Με το Θέατρο του Νέου Κόσμου, σε σκηνοθεσίες του Τ. Ράντζου, στις παραστάσεις:

Ο Χρυσσαΐτος Άτυς και η *βασιλοπούλα Ροδογάλη* (Ροδογάλη), *Βαλς αρ. 6* (Σόνια) και με την εταιρία θεάτρου «Κοινή θέα»: *Ξένοι τόποι* (Στέλλα, Έλλη, Αστυνομικός, σκην. Γ. Γκικαπέπας). Με το Κ.Θ.Β.Ε. στον *Ιβάνοφ* (Αννα Πέτρονβα, σκην. Ν. Μαστοράκης, 2005).

Υπεύθυνοι παράστασης

Οδηγός σκηνής:
Θόδωρος Τσαλουκίδης

Μηχανικοί σκηνής:
Γιώργος Γεωργούλας,
Κωνσταντίνος Παπαλεξανδρίδης,
Νίκος Βακός.

Χειριστής κονσόλας φωτισμών:
Βασίλης Αϊβαζίδης

Χειριστής κονσόλας ήχου:
Πάρης Βασιλειάδης

Φροντιστής:
Νίκος Τραμουντάνας

Ενδύτρια
Κυριακή Τσώνη

Κατασκευές σκηνικών
και κοστούμιών
Εργαστήρια Κ.Θ.Β.Ε.

ΖΥΘΟΣ

ΑΠΟ ΤΟ 1990

Μεσογειακό Ζυθεςτιατόριο

Ζύθος στο Ντορέ:

Τσιρογιάννη 7, Λευκός Πύργος - Τηλ: 2310.279.010

FOKAS
Εδώ, θα μείνετε.

Χτυπήστε **ΚΑΡΤΑ** και κερδίστε
δωροεπιταγές!

24 άτοκες δόσεις ανεξαρτήτως ποσού

Αθήνα: Σταδίου 41, Ερμού & Βουλής **Θεσσαλονίκη:** Τιμιακή 48-50, Ερμού 14, F sport: Τιμιακή 64 **Βόλος:** Ερμού 164

Μια εταιρία
προσφέρει σε όλους μας

κάθε μέρα
σε κάθε γειτονιά

την ευκαιρία
να κερδίσουμε

μια καλύτερη ζωή

Η Ελλάδα μας εμπιστεύεται τα όνειρά της
Οργανισμός Προγνωστικών Αγώνων Ποδοσφαίρου Α.Ε.

Γιώργου Θέμελη

Ο Επισκέπτης

Θεατρική περίοδος 2005-2006

Αριθμός Δελτίου 54I (138)

Τμήμα Εκδόσεων Κ.Θ.Β.Ε.

Επιμέλεια εκδόσεων:

Ελπίδα Βιάννη

Σχεδιασμός εντύπου:

Ελένη Ματζίρη

Φωτογραφίες δοκιμών:

Νώντας Στυλιανίδης

Παραγωγή εντύπου:

ΛΙΣΤΡΟΝ

Ευχαριστούμε τον κ. Γιάννη Ιορδανίδη και την κα Μόνα Κιτσοπούλου για τη συμβολή τους στην ύλη του προγράμματος.

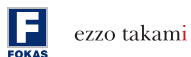
Ευχαριστούμε την Ελένη Ματανά για τη βοήθειά της στην προετοιμασία της παράστασης.

Χορηγοί επικοινωνίας:

Το προσωπικό υποδοχής του Κ.Θ.Β.Ε. ντύνουν οι εταιρίες:

Με την υποστήριξη:

Υπάρχουν δύο κατηγορίες ανθρώπων...
...δύο κατηγορίες ανθρώπων...

αυτοί που απλά ζουν...

...απλά ζουν...

και αυτοί που ξέρουν να ζουν!

...ξέρουν να ζουν!

Στο ξενοδοχείο "Les Lazaristes", η αξεπέραστη πολυτέλεια, η φιλικότητα και ο επαγγελματισμός, συνυπάρχουν στις προσωποποιημένες υπηρεσίες τους ...

Gastronomy

Το εστιατόριο **FRED & GINGER** δημιουργήθηκε για να αγαπηθεί από τους λάτρεις των γαστριμαργικών απολαύσεων.

Η κλασική απλότητα μιας έμπειρης και ώριμης κουζίνας στη σύγχρονη, ανανεωμένη εκδοχή της με την υπογραφή του executive chef Dennis Van Golderbinge.

adamed.

Les Lazaristes

D O M O T E L
HOSPITALITY MATTERS

για όσους ξέρουν να ζουν!

Κολοκοτρώνη 16, 56 430 Θεσσαλονίκη
τηλ.: 2310 647400 fax: 2310 647484
web: www.domotel.gr
e-mail: leslazaristes@domotel.gr

★★★★★ De luxe

welcome...